

Komparace vybraných teorií regionálního rozvoje

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Hana Vinčálková**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Hana Vinčálková**

Osobní číslo: **E15000451**

Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Regionální studia**

Název tématu: **Komparace vybraných teorií regionálního rozvoje**

Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů práce a formulace výzkumných předpokladů
2. Metodologická východiska jednotlivých přístupů v rámci teorií regionálního rozvoje
3. Obsahová charakteristika vybraných teorií regionálního rozvoje
4. Komparace vybraných teorií
5. Zhodnocení cílů, verifikace výzkumných předpokladů a formulace závěrů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.

WOKOUN, René. Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

MYRDAL, Gunar. Economic theory and under-developed regions. London: G. Duckworth, 1957.

HARVEY, David. The limits to capital. Oxford: Blackwell, 1984. ISBN 0-631-13662-2.

TRIPLEHELIX [online]. Torino (Italy): Triple Helix Association, 2016 [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: <https://www.triplehelixassociation.org/>.

DAVID, Paul A. Path dependence, its critics and the quest for 'historical economics'. In: SIEPR Stanford Institute for Economic Policy Research [online]. Stanford: Stanford University, 2016 [cit. 2016-10-12].

Dostupné z: <http://www-siepr.stanford.edu/workp/>.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Miroslava Lungová, Ph.D.

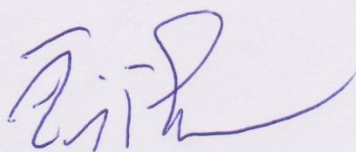
Katedra ekonomie

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

31. května 2018

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Teorie regionálního rozvoje jsou dnes součástí směrů ekonomického myšlení. K teoriím regionálního rozvoje se začíná obracet větší pozornost zhruba v druhé polovině 20. století, kdy v tomto období dochází k růstu významu samotných regionů. Mezi těmito regiony však byly velké ekonomické rozdíly. Ekonomické směry se snažily tyto rozdíly vysvětlit, v důsledku čehož vznikly teorie regionálního rozvoje. V této diplomové práci jsou komparovány čtyři teorie regionálního rozvoje, které byly vybrány jakožto zástupci jednotlivých ekonomických směrů, aby bylo možno zjistit rozdíly mezi těmito přístupy. Dále pak jsou tyto teorie komparovány se Strategií rozvoje Libereckého kraje za účelem zjištění, zda byla při její tvorbě využita některá z vybraných teorií, či byla-li při její tvorbě alespoň inspirací.

Klíčová slova

komparace, Liberecký kraj, path dependence, Strategie rozvoje Libereckého kraje, teorie kumulativních příčin, teorie regionálního rozvoje, triple helix, třetí úroveň teorie krize.

Annotation

Theories of regional development are now part of economic thinking. The regional development theories are starting to turn more attention in the second half of the 20th century, when the importance of the regions themselves is growing in this period. However, there were large economic differences between these regions. Economic trends have tried to explain these differences, which has led to the emergence of regional development theories. This thesis compares four theories of regional development that have been selected as representatives of individual economic directions in order to identify the differences between these approaches. Furthermore, these theories are compared with the Development Strategy of the Liberec Region in order to determine if some of the selected theories were used in its creation or if its creation was inspired at least.

Key Words

comparation, Development strategy of the Liberec region, Liberec region, path dependence, theory of cumulative causes, theory of regional development, the third level of crisis theory, triple helix

OBSAH

Seznam obrázků.....	9
Seznam tabulek.....	10
Seznam zkratk.....	11
Úvod.....	12
1. Neoklasický přístup k teoriím regionálního rozvoje.....	14
1.1 Neoklasická ekonomie.....	14
1.2 Neoklasické teorie regionálního rozvoje.....	15
1.3 Path dependence.....	16
2. Keynesiánský přístup k teoriím regionálního rozvoje.....	21
2.1 Keynesiánská ekonomie.....	21
2.2 Keynesiánské teorie regionálního rozvoje.....	21
2.3 Teorie kumulativních příčin.....	22
3. Neomarxistický přístup k teoriím regionálního rozvoje.....	25
3.1 Neomarxistická ekonomie.....	25
3.2 Neomarxistické teorie regionálního rozvoje.....	25
3.3 „Třetí úroveň“ teorie krize.....	25
4. Institucionální přístup k teoriím regionálního rozvoje.....	31
4.1 Institucionální ekonomie.....	31
4.2 Institucionální teorie regionálního rozvoje.....	31
4.3 Triple Helix.....	32
5. Strategie rozvoje Libereckého kraje.....	36
5.1 Socioekonomická analýza Libereckého kraje.....	36
5.2 SWOT analýza Libereckého kraje.....	38
5.3 Problémová analýza Libereckého kraje.....	38
5.4 Vize, globální a strategické cíle.....	38
5.5 Strategické cíle a rozvojová opatření.....	39
5.5.1 Dynamická a konkurenceschopná ekonomika.....	39
5.5.2 Kvalitní a zdravé lidské zdroje.....	40
5.5.3 Komplexní a kvalitní infrastruktura.....	40
5.5.4 Zdravé životní prostředí bez zátěží.....	41
5.5.5 Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.....	41
5.6 Analýza vazeb.....	41

5.7	Indikátory měřitelnosti	42
6.	Komparace teorií regionálního rozvoje	43
6.1	Konvergence, divergence	43
6.1.1	Ukazatel HDP na osobu.....	45
6.1.2	Ukazatel nezaměstnanost.....	46
6.2	Hlavní účastníci	48
6.3	Docílení rozvoje regionu	52
	Závěr.....	55
	Seznam použité literatury.....	57
	Bibliografie.....	60
	Zdroje statistických dat	61
	Seznam příloh	63

Seznam obrázků

Obrázek 1: Zjednodušená ukázka procesu log-in.....	19
Obrázek 2: Tok kapitálu	27
Obrázek 3: Model Triple Helix III s pozitivním překrytím mezi subsystemy	32
Obrázek 4: Elastický model Triple Helix I.....	33
Obrázek 5: "Laissez-faire" model Triple Helix II	33
Obrázek 6: Triangulační model Triple Helix	35
Obrázek 7: Regionální rozdíly v Libereckém kraji	37
Obrázek 8: Proces plnění cílů.....	38
Obrázek 9: Vývoj HDP na osobu České republiky a regionu NUTS 2 Severovýchod v letech 2005-2015	45
Obrázek 10: σ – konvergence regionu NUTS 2 Severovýchod ve vývoji HDP na obyvatele	46
Obrázek 11: Vývoj počtu nezaměstnaných evidovaných na úřadech práce.....	47
Obrázek 12: σ – konvergence okresů Libereckého kraje a krajů tvořících NUTS2 Severovýchod v počtu nezaměstnaných vedených na úřadech práce.....	48

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristiky teorií regionálního rozvoje	43
Tabulka 2: Hlavní účastníci SRLK a Path dependence.....	49
Tabulka 3: Hlavní účastníci SRLK a Teorie kumulovaných příčin	50
Tabulka 4: Hlavní účastníci SRLK a Třetí úrovně teorie krize.....	51
Tabulka 5: Hlavní účastníci SRLK a Triple Helix	51
Tabulka 6: Cíle k rozvoji regionu-SRLK, Path dependence	52
Tabulka 7: Docílení rozvoje regionu-SRLK, Teorie kumulativních příčin	53
Tabulka 8: Docílení rozvoje regionu-SRLK, Třetí úroveň teorie krize	53
Tabulka 9: Docílení rozvoje regionu-SRLK, Triple Helix	54

Seznam zkratek

ČSÚ	Český statistický úřad
EMAS	Eco Management and Audit Scheme
HDP	Hrubý domácí produkt
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
MA 21	Místní agenda 21
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
SRLK	Strategie rozvoje Libereckého kraje

Úvod

Teorie regionálního rozvoje jsou dnes součástí směrů ekonomického myšlení. K teoriím regionálního rozvoje se začíná obracet větší pozornost zhruba ve druhé polovině 20. století, kdy v tomto období dochází k růstu významu samotných regionů, ve snaze o vysvětlení rozdílů mezi regiony, vztahů, které k těmto rozdílům vedly, a následné pomoci v rozvoji méně vyvinutým regionům.

Tato diplomová práce má dva cíle. Prvním cílem je zjištění shodných rysů a rozdílů vybraných teorií regionálního rozvoje jakožto zástupců směrů ekonomického myšlení. Druhým cílem této diplomové práce je zjištění, zda při tvorbě Strategie rozvoje Libereckého kraje byla použita některá z vybraných teorií regionálního rozvoje, popřípadě zdali jsou alespoň přítomné některé její znaky a v čem se Strategie od vybraných teorií liší. Jako charakteristické znaky budou v této práci použity:

- pravděpodobný směr vývoje regionu (konvergence, divergence),
- hlavní účastníci (tedy ti, kteří mají na vývoj regionu nějaký vliv),
- docílení rozvoje regionu (tedy stavu, kterého se snaží teorie a Strategie svým plněním docílit).

K dosažení těchto cílů je v obou případech provedena nejprve rešerše ekonomických směrů a jejich přístupu k teoriím regionálního rozvoje a rešerše vybraných konkrétních teorií regionálního rozvoje, poté je provedena komparace těchto vybraných teorií a vytýčení charakteristických znaků, posléze pak komparace samotné Strategie rozvoje s teoriemi a v závěru zhodnocení výsledků.

Po obsahové stránce je v prvních čtyřech kapitolách této diplomové práce přiblížen přístup jednotlivých ekonomických myšlenkových směrů jak k ekonomii obecně, tak k teoriím regionálního rozvoje. Následně je v každé kapitole podrobněji vylíčena jedna konkrétní teorie, ve které se daný přístup odráží. Pátá kapitola je věnována strategickému plánování a strategickému plánu Libereckého kraje.

V šesté kapitole jsou pak ony teorie porovnány vzájemně mezi sebou a posléze se Strategií rozvoje Libereckého kraje. V závěru je provedeno shrnutí a zjištění, zda bylo dosaženo splnění cílů této práce.

1. Neoklasický přístup k teoriím regionálního rozvoje

Raní autoři neoklasických teorií nepředpokládali rozdíly mezi regiony. Veškeré problémy jsou podle nich způsobeny nepřizpůsobením se tržním podmínkám. Novodobí autoři se již snaží přehlížené faktory (makroekonomické ukazatele, technologický pokrok) do svých teorií zpracovat. (Blažek, 2011)

1.1 Neoklasická ekonomie

Neoklasická ekonomická teorie staví na základních myšlenkách klasické politické ekonomie, tedy na myšlenkách Adama Smithe a Davida Ricarda. Neoklasičtí autoři, především Alfred Marshall, se snažili převést teorie „klasiků“ do systematické a matematizované formy, aby bylo možné je dále analyzovat. (Kraft, 2009)

Další rozvoj neoklasické ekonomie byl možný díky marginalistické revoluci, jež znamenala výrazné rozpracování teorie firem. Holman (2005) k marginalistické revoluci uvádí, že díla o teorii mezní užitečnosti, jež v tomto období vznikala, dala možnost vytvoření nové politické ekonomie, která se od klasické politické ekonomie v některých věcech lišila. První rozdíl byl v zaměření se na poptávkovou stranu trhu. Druhý rozdíl byl v zájmu o alokaci omezených zdrojů. (Zde lze spatřit návaznost na lokalizační teorie, jež budou zmíněny později.) Třetí rozdíl lze spatřit v pohledu na ekonomické aktéry. Zatímco se klasikové zaměřovali na kapitalisty jakožto hlavní aktéry na trhu, marginalisté navedli svou pozornost na samotného spotřebitele, neboť právě on je tou hlavní silou na trhu. Čtvrtý rozdíl spočívá ve změně metodologie. Marginalisté začali používat mezní veličiny, díky čemuž byli schopni analýzy alokace ekonomických zdrojů.

Proto je neoklasická ekonomie vystavěna na mikroekonomických základech, z nichž vychází charakteristické předpoklady:

- racionální chování všech aktérů, kteří jsou dokonale informováni o veškerém dění,
- dokonalá mobilita výrobních faktorů a z toho vyplývající okamžitá reakce trhu na jakoukoliv změnu,
- peníze slouží jen jako oběživo a ukazatel míry hodnoty,

- tržní rovnováha dosažena za plného využití všech zdrojů,
- snaha jednotlivce o co největší (maximální) užitek.

Z těchto předpokladů vyplývá, že trh je schopen samoregulace a vždy je dosaženo optimální kombinace.

1.2 Neoklasické teorie regionálního rozvoje

Za předchůdce regionálního rozvoje považovat lokalizační teorie. Ty měly za úkol vysvětlit, co ovlivňuje rozmístění ekonomických aktérů. Příčiny jsou viděny v nerovnoměrném rozmístění statků či ve vzájemné podmíněnosti rozhodování, neboť se firmy rozhodují podle toho, kde pro ně bude fungování výhodnější.

Za první pokus neoklasické teorie o vysvětlení hospodářského růstu regionu lze považovat jednosektorový model hospodářského růstu, který uvažuje jeden sektor působící na území jednoho regionu. Na tento model navazuje a dále ho rozvíjí dvousektorový model hospodářského růstu, který již předpokládá existenci více sektorů na území jednoho regionu. V období po II. světové válce se rozvíjí teorie růstového účetnictví. Její autoři došli k závěru, že za různými tempy růstu je především rozdílná produktivita práce. Nejnovějším počinem v této oblasti je nová teorie růstu, která bortí neoklasickou představu o tom, že lidský kapitál a technologie jsou exogenními faktory a jejímž záměrem je vysvětlení vzniku nových technologií. Dalším krokem k vysvětlení ekonomického růstu se stává nová ekonomická geografie, která se jakožto ekonomický směr se dostává do podvědomí v 90. letech 20. století. Staví na poznacích neoklasické ekonomie a dále ji rozvíjí v oblastech, které neoklasičtí autoři opomíjeli. Noví ekonomičtí geografové si jsou vědomi neoklasických nedostatků a snaží se je nahradit reálnějšími předpoklady. Pokračují tak v modelech lokalizačních teorií, které se tak staly matematicky složitějšími při snaze přiblížit se realitě. (Blažek, 2011)

1.3 Path dependence

Autorem teorie „Path dependence“ neboli teorie „Závislosti na zvolené cestě“ je Paul A. David. Vlastností této teorie jsou podmíněné nevratné dynamické procesy, které mohou být popsány jako evoluční.

Závislost na zvolené cestě tak může být, podle Davida (2000), definována buď s ohledem na vztah mezi procesem dynamiky a výsledkem, ke kterému se konverguje, nebo jako omezení rozdělení pravděpodobnosti náhodného procesu. Dostává se tak negativní a pozitivní definici:

- Negativní definice tvrdí, že ne-ergodické (nepropojené) procesy, které nejsou schopny se oprostit od své minulosti, vytváří výsledky závislé na zvolené cestě.
- Pozitivní definice tvrdí, že na zvolené cestě závislý proces je ten, jehož asymptotické rozdělení se vyvíjí jako důsledek procesu vlastní historie.

Touto teorií se David snaží zapojit historii do ekonomiky. Tvrdí, že statický rámec sociální analýzy, kterému se příliš mnoho ekonomů stále učí, vede jejich myšlení k potlačení přirozené dispozice toho, jak vnímají celý tok současného hospodářského života jako závislý na výsledcích dřívějších možností. Závislost na zvolené cestě je vlastností stochastických¹ sekvenčních procesů, která není uvedena a jako pouze narážka na "nepředvídatelnou událost" poskytuje nějaký náznak pravděpodobnostního kontextu. Samozřejmě, abychom toto mohli pochopit, je třeba potlačit cizí a zavádějící domněnku, že "nepředvídatelnost" má význam, který je specifický pro (evoluční) biologii, kde znamená "něco" o povaze výběrů provedených podle kritéria inkluzivní kondice. Existují některé třídy ne-ergodických stochastických procesů, jejichž výsledky jsou předvídatelné. Dále je zásadně důležité trvat na logickém rozlišení mezi systémy, které mají obecnou vlastnost závislosti na cestě, a zvláštní podkategorií ne-ergodických dynamických systémů, které mohou (jako další atribut) vykazovat náchylnost k jedné nebo jiné formě "selhání trhu".

---

¹ stochastický proces = je známa pouze pravděpodobnost, se kterou může daná situace nastat (Baštinec, 2014)

Základní obsah koncepce závislosti na zvolené cestě jako dynamické vlastnosti tak odkazuje na myšlenku dějin jako na nevratný rozvětvovací proces. Existují však jisté základní souvislosti mezi existencí podmínek, které vedou k závislosti na zvolené cestě v hospodářských procesech, a možnost, že fungování konkurenčních trhů za takových okolností bude mít za následek přerozdělování, které je neúčinné. Okolnosti, za nichž konkurenční trhy nepřinesou Pareto efektivní výsledky, nejsou samy o sobě ničím novým. Identity vítězů a poražených v tržních rivalitách jsou v zájmu majitelů a zaměstnanců zúčastněných podniků. Struktura samotného průmyslu může mít význam pro dynamickou efektivitu prostřednictvím inovací a podnikání.

Obecněji lze usoudit, že veškeré politické a společenské následky, stejně jako otázky spravedlnosti, jsou spojeny s dynamikou, která řídí vývoj rozdělení příjmů a bohatství, a procesy sociálně-ekonomické stratifikace. Pokud analýza mechanismů pozitivní zpětné vazby, které ovlivňují tyto aspekty života, významně posílí schopnost ekonomů porozumět a předvídat v nich vyvolané jevy způsobené závislostí na zvolené cestě, je možné zaručit přinejmenším určitou pozornost při posuzování významu koncepčního rámce.

Termínem „log-in“ (v překladu zámek nebo uzamčení) lze označit způsob, jak popsat vstup systému do oblasti, kde dojde k zachycení regionu, tedy místa přitažlivosti, která obklopuje lokálně (nebo globálně) stabilní rovnováhy. Jakmile dynamický ekonomický systém vstoupí do takového regionu, nemůže uniknout, kromě zásahu nějaké vnější síly nebo šoku, který mění jeho konfiguraci nebo transformuje základní strukturální vztahy. Takové konfigurace jsou vyrovnané (Nashova rovnováha²). V případě procesu závislosti na zvolené cestě vznikla určitá historická událost. Za určitých okolností, jako u čistě koordinačních her, neexistuje žádná Pareto-klasifikace množiny dostupných rovnováh, mezi nimiž přes rozvětvovací proces lze provést výběr. Který koordinační bod je dosažen, je záležitostí blahobytu zúčastněných stran. Koordinační rovnováha tedy poskytuje paradigmatickou situaci, v níž jsou jednotlivci spokojeni s tím, že nadále dělají něco, a to i přesto, že by byli šťastnější, kdyby dělali něco jiného, a toto něco jiného také udělali všichni. Důvod, proč jednotlivci nemění to, co dělají, je obecně existence nedostatků informací, díky kterým

---

² Nashova rovnováha je takový stav, kdy nikdo nemůže změněním své strategie získat výhodnější pozici. (Kraft, 2013)

vzniká nepravděpodobnost, že by decentralizovaný proces mohl všechny koordinovat, aby se mohli společně pohybovat jinam. Lze si všimnout, že zatímco neúplné informace mohou být kritické při blokování spontánních úniků z dominantní koordinační rovnováhy, není pro takové procesy nezbytná decentralizace tržních procesů. Kdy a kde je struktura ekonomických pobídek a omezení, které se týkají studovaného procesu, pozměněna událostmi, jež mohou být pro účely analýzy rozumně považovány za "exogenní inovace", může mít za následek zhoršení předchozí přitažlivosti, čímž se systém uvolní, aby mohl endogenně začít vyvíjet některé nové konfigurace.

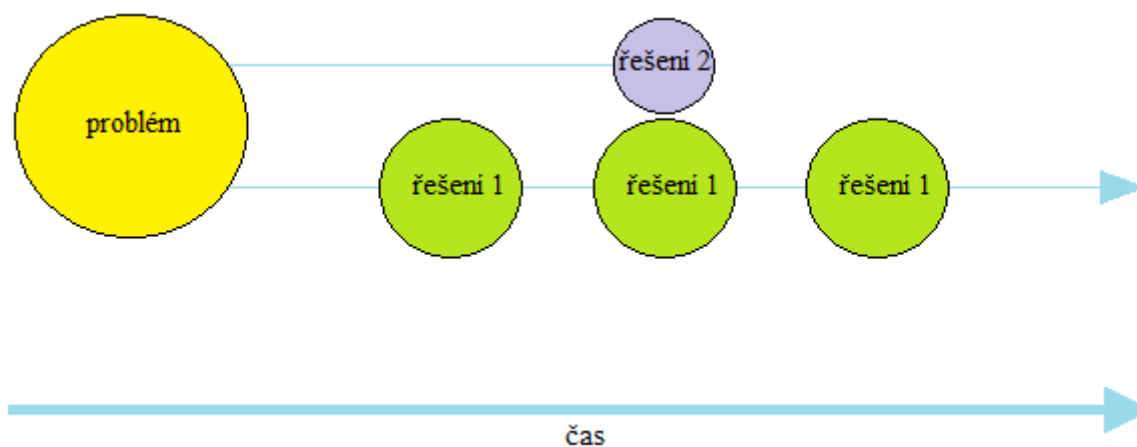
Statický rámec analýzy blahobytu, má tendenci potlačovat přirozenou dispoziční ke konceptualizaci celého toku současného ekonomického života jako závislosti na výsledcích předchozích rozhodnutí. Podíváme-li se do historie, hodně lidské vynalézavosti je věnováno snahám vyrovnat se s chybami, u kterých hrozí, že se stanou vážnými ve svých ekonomických důsledcích, a k jistému ujištění, že bude docházet ke snižování jejich škodlivých účinků, pokud nebudou rovnou zcela oslabeny. To se provádí vytvořením technologických "záplat" a to tak, že se zřídí dočasné úkolové síly, aby se zabývaly nouzovými situacemi, u nichž se zjistilo, že s nimi stávající organizační struktury špatně zacházejí, a trvalým úsilím o reformu institucí prostřednictvím společných vzdělávacích kampaní, které mají pomoci lidem, kteří od sebe navzájem získali dysfunkční návyky. Prostředky vynaložené na takovéto činnosti zaměřené na vyhýbání se ztrátám jsou součástí toho, co považujeme za produktivní investice přidané k čistému produktu, zatímco část z toho může být stejně dobře považována za odložené náklady na politováníhodná rozhodnutí. Mohly by se také nazývat politováníhodné ekonomické příležitosti.

Většina situací, ve kterých by bylo možno zůstat ve špatné koordinační rovnováze, jsou ty, ve kterých jsou instituce, technologie nebo behaviorální norma vysoce rozvinuté a hluboce zakořeněné v četných činnostech v celé ekonomice. Zvažování důsledků univerzálních technologií je jedním ze způsobů, jakými se dnešní ekonomové setkávají s tímto typem systémové analýzy.

Správné porozumění závislosti na zvolené cestě a možnostech vnějších vlivů vedoucích k selhání trhu není bez zajímavých důsledků pro hospodářskou politiku. Jedna věc, kterou by veřejná politika mohla udělat, je pokusit se odložit tržní odhodlání do takové doby,

než bude získáno dostatečné množství informací o možných technických nebo organizačních a právních důsledcích předčasného rozhodování. Mnohé dynamické strategie mohou být a byly navrženy jako způsoby implementace tohoto přístupu v různých specifických kontextech, kde je akce veřejného sektoru snadno proveditelná. (David, 2000)

Příklad samotného procesu David (1985) demonstruje na klávesnici QWERTY (pro české klávesnice se užívá QWERTZ). Prvotním problémem byla zasekávající se nejčastěji používaná písmena na psacích strojích obzvláště při rychlém psaní. Možným řešením se ukázalo rozložení písmen tak, aby ta nejčastěji používaná nebyla vedle sebe a zamezilo se tak jejich zasekávání, čímž by se urychlilo psaní. Vznikla tak klávesnice QWERTY pojmenovaná podle prvních písmen na klávesnici. Za nějaký čas se ukázalo, že ani toto rozložení písmen není optimálním řešením, nedocházelo sice již k zasekávání kláves, ale nebylo dosaženo maximální rychlosti psaní. Došlo tak k novému řešení a vznikla klávesnice DSK (the Dvorak Simplified Keyboard neboli Dvořákova jednoduchá klávesnice). Její rozložení písmen taktéž vedlo k nezasekávání kláves, ale umožňovalo navíc rychlejší psaní. I přes tuto výhodu, k jejímu masovému rozšíření nedošlo, neboť uživatelé již byli zvyklí na původní klávesnici a strojům, které měly tu Dvořákovu, se nedostávalo dostatečné poptávky a byly postupně z trhu stahovány.

Obrázek 1: Zjednodušená ukázka procesu log-in
Zdroj: vlastní zpracování

Tímto procesem došlo k takzvanému „log-in“ neboli zaseknutí se na jednom řešení, přestože již není neoptimálnější. Tento proces je obecně zachycen na Obrázku 1.

2. Keynesiánský přístup k teoriím regionálního rozvoje

Keynesiánská ekonomická teorie se začala dostávat do podvědomí ve 20.-30. letech 20. století s nástupem Velké hospodářské krize, kdy neoklasická ekonomie nevěděla, jak danou situaci vysvětlit.

2.1 Keynesiánská ekonomie

Za zakladatele je považován John Maynard Keynes, jež se svou teorií snažil vysvětlit, že neoklasický přístup nefunguje. Trhy nejsou schopny se samy dostat do rovnováhy a neplatí tak Sayův zákon trhů, a proto je nutný zásah státu. Klasiky i neoklasiky kritizoval za to, že nebrali v úvahu agregátní poptávku a soustředili se jen na nabídkovou stranu. Tuto svou teorii rozvinul ve Všeobecné teorii zaměstnanosti, úroku a peněz, kterou napsal v reakci na Velkou hospodářskou krizi. Hlavní problém viděl v nedostatečné efektivní poptávce a nízkých investicích.

Keynes však nekonkretizoval státní zásahy do tržního mechanismu, avšak položil k tomu základy a o přesné vypracování se postarali jeho následovníci. On sám jen nastínil možnost, že Smithova „neviditelná ruka trhu“ potřebuje „viditelnou ruku státu“, která zajistí správné fungování trhů v případech, kdy je to potřeba. Právě tyto státní zásahy by měly napomoci dosažení plné zaměstnanosti, a to prostřednictvím rozdělení důchodů, kdy progresivní zdanění povede ke zvýšení spotřeby a snížení úspor, dále prostřednictvím měnové politiky, která bude udržovat nízké úrokové míry, a pomocí vládních výdajů, které by doplnily nedostatečnou soukromou poptávku. (Holman, 2005)

2.2 Keynesiánské teorie regionálního rozvoje

Tak jako neoklasikové věřili, že trhy jsou schopny dostat se do rovnováhy, keynesiánci vycházeli z tržní nerovnováhy, která je zdrojem regionálních rozdílů. Rozvoj regionů je zajišťován velikostí poptávky po zboží, vyráběném v jednom regionu, ostatními regiony. Tyto teorie lze obecně nazvat jako teorie jádro-periferie. (Blažek, 2011)

2.3 Teorie kumulativních příčin

Autorem této teorie regionálního rozvoje je švédský ekonom Gunnar Myrdal. Ten přišel s myšlenkou, že je potřeba státní regulace k dosažení ekonomické rovnováhy, neboť není-li kumulativní proces regulován, stává se příčinou zvětšujících se nerovností. Přirozeností tak není samoregulace k nějakému rovnovážnému bodu, ale naopak působení sil zapříčiňuje vzdalování se od přirozené rovnováhy.

Jedním z faktorů vedoucích k tvorbě nerovností mezi regiony je pohyb kapitálu. Vyvíjí-li se jeden region, stává se atraktivním pro příliv kapitálu z ostatních regionů. V rozvíjejícím se regionu tak sílí poptávka po kapitálu, tím se zároveň zvyšují investice a dochází k nárůstu příjmů a růstu úspor. Nárůst příjmů pak opětovně vyvolá růst poptávky a celá situace se opakuje. Odliv kapitálu z těchto regionů pro ně představuje další zaostávání ve vlastním vývoji, neboť dochází ke snižování poptávky po kapitálu, snižování investic a poklesu důchodů. Obdobně se pohybuje zboží, služby a pracovní síla. Pro tento jejich vliv je Myrdal (1957) nazývá faktory majícími zpětný účinek.

Zpětný účinek může být zmírněn či eliminován takzvanými rozvojovými účinky. Ty spočívají v pobídkách vyspělého regionu těm méně vyspělým regionům, ve kterých se nacházejí vhodné podmínky pro produkci surovin, které jsou potřeba ve vyspělém regionu. Při dostatečné produkci surovin a zvyšující se zaměstnanosti bude docházet ke zvyšování poptávky po spotřebním zboží. Tento proces tak nastartuje rozvoj dříve zaostalého regionu, který se později stane vyspělým a bude tímto způsobem podporovat jiné zaostalé regiony soustředěné kolem něj. Neznamena to ovšem, že lze dospět k rovnovážnému stavu. Může nastat situace, kdy dojde pouze k vyrovnání dvou druhů vlivů a region se dostane do stavu stagnace. Ta je však jen dočasným jevem, jakákoliv změna způsobí pomocí kumulace buď vzestup nebo úpadek regionu.

Lze tak konstatovat, že je-li stát rozdělen na několik nižších územních celků, mohou některé z nich vykazovat známky úpadku a jiné známky rozvoje. Vesměs se tyto méně rozvinuté regiony soustřeďují okolo regionu rozvinutějšího.

V rámci státu tak působí dva vlivy, které mají nemalý podíl na příznivé situaci pro realizaci nivelizační politiky státu:

- vliv tržních sil,
- politický vliv.

Díky těmto vlivům nivelizační politika upevňuje v zemi demokracii. Lze tedy říci, že v zemích s nízkým ekonomickým rozvojem bude za pomoci kruhové kauzality více docházet k nerovnostem bránícím hospodářskému růstu. Naopak v zemích s vyšším ekonomickým rozvojem bude k nerovnostem docházet méně, čímž bude pozornost směřována k vytváření lepších podmínek pro hospodářský rozvoj, který bude přinášet další prostředky na podporu snižování oblastních nerovností.

K dosažení rozvoje a snižování nerovností mezi oblastmi je zapotřebí, aby měla země vypracovaný integrovaný rozvojový plán, který bude zahrnovat:

- impulsy pro nastartování rozvoje země,
- kontroly sloužící k udržování rozvoje.

Tohoto plánu pak využívá vláda státu k zásahům do tržních sil, aby napomohla ekonomice k jejímu růstu, a přebírá tak na sebe zodpovědnost za řízení ekonomického rozvoje dané země.

Hlavním cílem integrovaného rozvojového plánu pak je nalezení prostředků pro zvyšování investic do produktivity práce v dané zemi. V takovém plánu pak musí být přesně vymezeno, kolik finančních prostředků bude poskytnuto na infrastrukturu, zemědělství, zdravotnictví, vzdělávání obyvatel a na další obory. Aby však mohl být plán převeden do reality, musí být přiměřeně rozpracován nejenom jako celek, ale také pro jednotlivé sektory pomocí pečlivého plánování do podrobných směrnic. Taktéž musí být vypracovány postupy kontroly pro dodržování realizace plánu. Také by v něm neměla chybět populační politika. Tento integrovaný rozvojový plán (neboli národní plán) by měl vzniknout jako proces kumulativního působení ekonomického rozvoje v zemi. Proto je důležité, aby byl postaven na všech relevantních faktorech sociálního systému státu, jak těch ekonomických, tak těch neekonomických.

Národní plán je tak vymezením strategie státních intervencí zaměřených na maximalizaci ekonomického rozvoje země, pokud budou jeho obyvateli akceptovány oběti, které je nutno pro budoucí blahobyť podstoupit. (Myrdal, 1957)

3. Neomarxistický přístup k teoriím regionálního rozvoje

Neomarxističtí autoři teorií regionálního rozvoje navazují na učení Karla Marxe.

3.1 Neomarxistická ekonomie

Ekonomie založená na myšlenkách Karla Marxe se dostala do popředí v 70. letech 20. století jako reakce na keynesiánskou politiku. Již samotný Marx zvěstoval konec kapitalismu a pomocí revoluce nástup nového systému – komunismu. Revoluce se dostaví, neboť kapitalisté prostřednictvím soukromého vlastnictví výrobních prostředků vykořisťují dělníky a ti nakonec proti nim povstanou. Pokud se tedy odstraní soukromé vlastnictví, spolu s ním tak vymizí i vykořisťování. Základem Marxovy ekonomie je pracovní teorie hodnoty, kterou převzal od Ricarda a na níž vysvětluje pojem vykořisťování, a se kterou se prolíná jeho teorie nadhodnoty neboli teorie vykořisťování. (Holman, 2005)

3.2 Neomarxistické teorie regionálního rozvoje

Jako hlavní problém regionálních nerovností vidí neomarxisté samotný kapitalismus. Právě kapitalistický systém má za následek rozdílný ekonomický růst regionů a stát je pouze prostředkem pro ještě větší moc kapitalistů. K vyřešení regionálních rozdílů tak stačí jen odstranění kapitalismu. Blažek a Uhlíř (2011) rozlišují neomarxistické teorie regionálního rozvoje podle toho, jakou úroveň se zabývají, zda globální, regionální nebo těmi, které obsahují obě úrovně. K teoriím zabývajícím se globální úrovní řadí například teorii závislosti či teorii změn globální produkce. K teoriím věnujícím se regionální úrovni řadí například „Třetí úroveň“ teorie krize či teorii mezoekonomiky.

3.3 „Třetí úroveň“ teorie krize

Touto svou teorií se David Harvey stává kritikem kapitalismu. Ve svém díle „The Limits to Capital“ se vymezuje proti kapitalismu, jenž vnímá jako prostředek pro vykořisťování,

nadbytečné hromadění kapitálu a oslabování pracovní síly. Svými myšlenkami tak navazuje na Karla Marxe, a především jeho dílo *Kapitál*.

„První úroveň“ teorie krize se zabývá základním zdrojem vnitřních rozporů kapitalismu. „Druhá úroveň“ teorie krize se zabývá formováním časové dynamiky prostřednictvím finančních a měnových opatření. „Třetí úroveň“ teorie krize se zabývá integrací geografie nerovnoměrného vývoje do teorie krize.

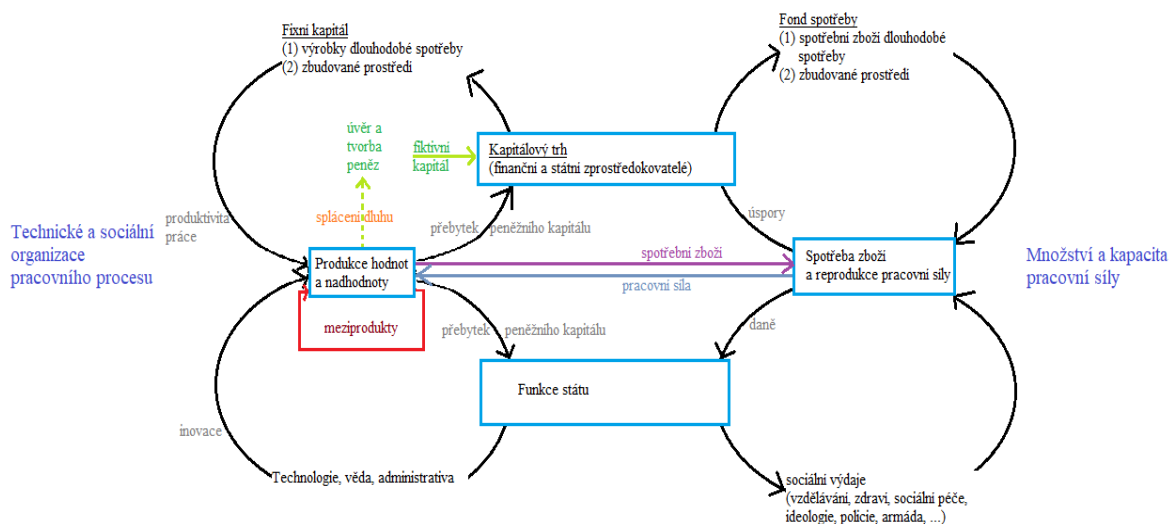
Ve „Třetí úrovni“ tak Harvey (1982) popisuje, že devalvace je součástí běžných lidských nákladů, společenského opotřebení a akumulace prostřednictvím konkurence. Je specifická pro místo a čas. Pokud se tedy kapitál a pracovní síla z jakéhokoliv důvodu nedostanou ve správný čas tam, kde mají být, budou pravděpodobně znehodnoceny. Existence těchto znehodnocení tak vytváří podmínky pro vznik krizí, které jsou jedinečnou součástí kapitalismu. Z tohoto důvodu je potřeba zásah finančního systému nebo státu prostřednictvím plánovacích procesů, aby jedna část populace netrpěla znehodnocováním svého kapitálu, zatímco druhá část populace na něm za stejných podmínek neprofitovala.

Obrázek 2 ukazuje několik potenciálních cest pro oběh kapitálu. Formy fyzické a sociální infrastruktury oběhu mají dvojitý účinek:

1. Pokud je ve vesmíru stanoveno mnoho aspektů fyzické a sociální infrastruktury, problém geografické mobility se přeměňuje na transformaci sociálního a fyzického prostředí, v němž se pohybují jiné formy kapitálu. Vzhledem k dlouhé době obratu a složitosti úkolu je tento proces transformace nutně pomalý.
2. Délka trvání obratu umožňuje náhradu za mnohem delší časové rozpětí.

Z hlediska peněžního kapitálu se tak po standardní cestě kapitál vkládá do výrobního procesu, přeměňuje se na komoditu a prodává se na trhu pod přísnou disciplínou společensky potřebného obratu. Ale peníze mohou také proniknout do tvorby fixního kapitálu a fondů spotřeby, včetně tvorby fyzické infrastruktury. Může také pronikat do vědy a techniky, do lepší správy nebo do vytváření a udržování různých sociálních infrastruktur, které zlepšují podmínky pro výrobu nadhodnoty. Časová ukázněnost je po každé z těchto cest mnohem uvolněnější, neboť je doba obratu mnohem delší. To vysvětluje, proč může fyzická a sociální infrastruktura poskytnout cestu, je-li zapotřebí-dostatek času je k dispozici pro jiné formy

kapitálu a pracovní sílu. V dlouhodobém horizontu stojí všechny doby obratu vůči úrokové sazbě. Jedná se o peníze samotné jejichž uložení na různých cestách může chvíli trvat. Vytvoření skutečné hodnoty, na rozdíl od fiktivních hodnotových pohybů, však závisí na kontinuitě všech toků ve vztahu ke skutečné výrobě.

Obrázek 2: Tok kapitálu

Zdroj: D. Harvey, The Limits of Capital, vlastní zpracování

Každá cesta má různé časové požadavky a odvozuje radikálně odlišné možnosti prostorového pohybu. Přesto je nutno zachovat jednotu výroby a realizace.

Nadměrná akumulace kapitálu vychází z rozporů mezi výrobními silami a společenskými vztahy v procesu oběhu kapitálu. Tyto rozdíly pak narušují požadovanou jednotu mezi výrobou a realizací nadhodnoty. Obnovení jednoty lze pouze násilím prostřednictvím krizí devalvace. K vysvětlení tohoto procesu, je nutno uvažovat některá zjednodušení především to, že veškerá výroba a realizace vzájemně závislých kapitálů probíhá v uzavřeném regionu, z toho důvodu pak akumulace doznává sazeb závislých na místní expanzi proletariátu, stavu třídního boje, tempu inovací, růstu agregátní poptávky atd. Ale protože kapitalisté budou kapitalisté, bude docházet k nadměrné akumulaci. Vzniká tak hrozba masivní devalvace a skutečností se stává předpoklad, že občanská společnost bude zažívat sociální neštěstí a nepokoje, které doprovázejí násilné obnovení podmínek příznivých pro akumulaci. Omezení této hrozby lze otevřením hranic regionu pro odliv finančního kapitálu, výrobku a služeb a příliv čerstvých pracovních sil z jiných regionů.

Umožnění volného toku výrobních faktorů však znamená, že bude docházet k tlaku na přijímání vnějších hodnot, aby byla zajištěna meziregionální (mezinárodní) soutěž. Míra, do jaké lze nadbytečné akumulční problémy vznikající na jednom místě ulehčit dalším rozvojem nebo znehodnocením na jiném místě, závisí na průniku všech různých a protichůdných sil.

Geografie nerovnoměrného rozvoje pomáhá přeměnit krizové tendence kapitalismu na kompenzaci regionálního uspořádání rychlé akumulace a devalvace. Čím otevřenější je svět, tím snadněji se nacházejí dočasná řešení problém nadměrné akumulace. Geografická expanze (stejně jako růst počtu obyvatel) představuje silný základ pro trvalou akumulaci. Krize se snižují na drobné přechodné krize, protože tok práce a kapitálu proudí z jednoho regionu do druhého nebo může dojít k jeho zvrácení, čímž dojde k devalvaci v regionu. K usnadnění těchto toků pomáhají významné úpravy prostorových struktur (př. dopravní systém).

Problémem však je, že čím více se kapitalismus vyvíjí, tím více se mu podaří podřídit se silám, které vytvářejí geografickou setrvačnost. Oběh kapitálu tak stále více působí ve formě nehmotných fyzických a sociálních infrastruktur, které jsou vytvořeny na podporu určitých druhů výroby, určitých druhů pracovních procesů, distribučních uspořádání či vzorců spotřeby. Růst výrobních sil zkrátka funguje jako překážka rychlé geografické restrukturalizace. Územní aliance, které se často stávají stále silnějšími a hluboce zakořeněnými, vznikají kvůli ochraně a zvyšování hodnoty kapitálu.

Všechny tyto síly se vzájemně propojují, posilují trend směrem ke geografické setrvačnosti a brání tak rychlé restrukturalizaci kapitalismu. Pod tlakem devalvace však může dojít ke zhoršení problému, kdy místní sdružení může jednat o zachování již vyhrazených privilegií (udržení investic, které již byly uskutečněny, ochrana před konkurencí prostřednictvím dovozních a vývozních kontrol, devizových kontrol a imigračních zákonů). Nového prostorového uspořádání tak nelze dosáhnout, protože nesmí docházet k regionální devalvaci. Nerovný geografický vývoj kapitalismu pak předpokládá podobu, která je naprosto neslučitelná s trvalou akumulací v rámci regionu nebo v celosvětovém měřítku.

Čím více převažují síly geografické setrvačnosti, tím hlouběji zasahují souhrnné krize kapitalismu, a je třeba obnovit narušenou rovnováhu. Bude nutná dramatická reorganizace místních aliancí (nárůst fašismu je nejhorším příkladem), změna technologií, rekonstrukce infrastruktur (často krizí státních výdajů), transformace prostorové ekonomiky kapitalistické výroby, distribuce a spotřeby. Tím dojde ke značnému navýšení nákladů na devalvaci jak pro jednotlivé kapitalisty, tak pro dělníky.

Ale i když takové převratné krize mohou být divoké, celková restrukturalizace hospodářství kapitalismu v celosvětovém měřítku stále vede k vyhlídce na obnovení rovnováhy díky reorganizaci regionálních částí. Rozpory kapitalismu jsou stále obsaženy v globálních strukturách nerovného geografického vývoje.

Ne všechny formy geografického nerovnoměrného rozvoje a prostorové expanze snižují problémy s nadměrnou akumulací. Geografická mobilita peněz, komodit, výrobního kapitálu a pracovní síly závisí na vytvoření pevných a nehybných fyzických a sociálních infrastruktur. Její přizpůsobení nárůstu objemu kapitálu lze uskutečnit vybudováním nových dopravních a komunikačních systémů. Nové investice by měly být znehodnoceny pouze v případě, že se očekávané rozšíření nepovede v předpokládané prostorové konfiguraci. Čímž je omezeno tempo transformace v dopravním a komunikačním systému. Nemohou se rozšiřovat dostatečně rychle, aby se přizpůsobily potřebám neustále se zrychlujícího pohybu komodit do nových oblastí. Pevné prostorové struktury potřebné pro překonání prostoru se stávají prostorovými překážkami, které je třeba překonat. Stejně pozorování platí i pro ty sociální a organizační infrastrukturní uspořádání.

Systémy jsou tak ve skutečnosti v nekonečném procesu transformace. Dramatický nárůst objemu světového obchodu a kapitálového toku přináší například mimořádný tlak na mezinárodní měnový a finanční systém. V rámci hierarchie (centrálních bank a mezinárodních měnových institucí) byly vytvořeny zcela nové úrovně a vznikly nové mocenské vztahy mezi úrovněmi. Nadnárodní společnosti podobně neohrabaně vytvářejí nové formy organizace, aby se vyrovnaly s neustále se měnícími okolnostmi stejně tak politické a správní systémy. Tyto struktury se však neustále přizpůsobují potřebám kapitalismu. Každá skupina institucí se přizpůsobuje podle zájmů těch, kteří je vedou, a také v reakci na vnější tlak.

Konkurence mezi státy (nebo jinými jednotkami) nebo mocenské boje mezi úrovněmi v rámci hierarchie mají výrazný vliv na vzorce nerovnoměrného vývoje. Takové mocenské boje jsou často vyřešeny úplným ignorováním potřeb kapitálu obecně. Stabilita koordinačních uspořádání je v podstatě životně důležitým atributem vzhledem k věčné a nesoudržné dynamice. V určitém okamžiku vzniká napětí mezi těmito dvěma vazbami. V takových bodech nastává krize koordinačních mechanismů. Vnořené hierarchické struktury musí být reorganizovány, racionalizovány a reformovány. Je třeba vytvořit nové měnové systémy, nové politické struktury, nové organizační formy kapitálu. Pokud se reformy ukáží jako dobré, zdá se, že koordinace, které absorbují nadměrnou akumulaci v důsledku nerovnoměrného geografického vývoje, jsou přinejmenším možné. Pokud selhávají, nerovnoměrný vývoj tak výsledky spíše zhoršuje, než že vyřeší potíže. Nastává globální krize. Jediným řešením je úplná restrukturalizace vztahů v rámci kapitalistického způsobu výroby, včetně hierarchických koordinačních opatření. (Harvey, 1982)

4. Institucionální přístup k teoriím regionálního rozvoje

V této kapitole bude vysvětlen pojem institucionální ekonomie a její zásah do regionálního rozvoje.

4.1 Institucionální ekonomie

Institucionální ekonomie se začíná objevovat v ekonomické teorii od 90. let 20. století jako reakce na neoklasickou ekonomii, která nebyla schopna vysvětlit určité změny v ekonomické vývoji. (Holman, 2005)

Institucionální přístup k ekonomii je málo znám, přestože právě tento přístup byl přínosem při objevování vzniku a vývoje ekonomických rozdílů mezi regiony či zeměmi. Vyznačuje se nezvyklým způsobem pohledu na ekonomický systém. Nenahlíží na něj jako na mechanismus, pomocí kterého je dosaženo rovnovážného stavu (tak jako klasikové), nýbrž jako na systém, jenž může procházet evolucí a dále se tak rozvíjet, který je tvořen jednotlivci a institucemi, navzájem mezi sebou komunikujícími. (Blažek, 2011)

V 60. letech 20. století dochází k obrodu této myšlenky o úloze institucí v ekonomice a vzniká tak nová institucionální ekonomie. Založena je především na doplňování tradiční neoklasické ekonomie především o lidské chování. Počítá tak s člověkem, který nemá dokonalé informace, není ve všech ohledech svého chování racionální, existuje ve světě nejistoty a asymetrických informací. (Holman, 2005)

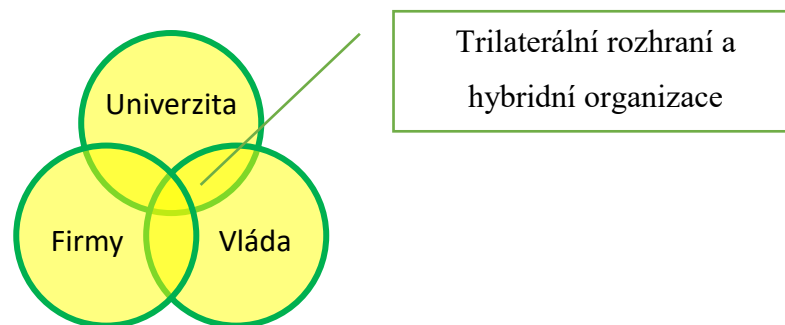
4.2 Institucionální teorie regionálního rozvoje

Snaha o vysvětlení regionálních rozdílů je vidět v zaměření institucionálních teorií na oblast technologie a technologických inovací, na oblast pochopení zásad firemního fungování a na oblast institucí. Mezi institucionální teorie regionálního rozvoje tak lze podle Blažka (2011) zařadit: teorii výrobních okrsků, teorii flexibilní specializace, teorii učících se regionů, regionální inovační systémy (RIS) či triple helix (trojitá šroubovice).

4.3 Triple Helix

Teorie triple helix neboli trojitá šroubovice staví na spolupráci tří aktérů pohybujících se v ekonomice. Tato spolupráce vznikla na pobídku jednoho z aktérů, a to veřejnou správou, aby byl více propojen firemní sektor s univerzitní sférou. Toto propojení by mohlo přispět k vyřešení problémů, se kterými se globální ekonomika potýká – nezaměstnanost, nízký růst či stagnace ekonomiky, neudržitelné změny životního prostředí. Jednu z možných variant, jak takový model může vypadat, znázorňuje Obrázek 3, kde v překrývajících se oblastech vznikají trilaterální sítě a hybridní organizace. (Smith, Leydesdorff, 2012)

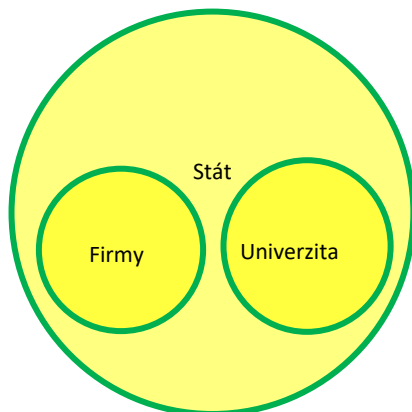
Obrázek 3: Model Triple Helix III s pozitivním překrytím mezi subsystemy

Zdroj: <http://www.leydesdorff.net/th11/th11.pdf>, vlastní zpracování

Evoluční perspektiva tohoto modelu usnadňuje vytváření infrastruktury založené na znalostech pokrývajících různé institucionální sféry, kde každý přebírá roli toho druhého v rámci nově vznikajícího trilaterálního rozhraní mezi hybridními organizacemi. (Farinha, Ferreira, 2017)

Vývoj samotného modelu do podoby zobrazené na Obrázku 3 ukazují Obrázky 4 a 5. Obrázek 4 ukazuje situaci, ve které stát řídí vztahy mezi univerzitou a firmami. Tuto verzi modelu lze pozorovat v zemích bývalého Sovětského svazu a zemích východní Evropy v rámci „reálného socialismu“. Tento model je do značné míry vnímán jako neúspěšný s

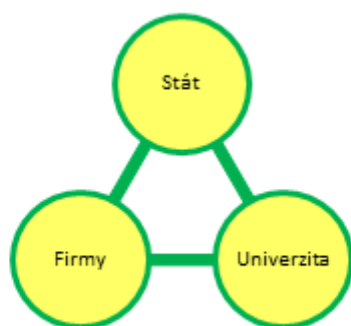
příliš malým prostorem pro iniciativu „zdola nahoru“ a k inovacím spíše odrazuje, než že je podporuje. (Etzkowitz, 2000)

Obrázek 4: *Elastický model Triple Helix I*

Zdroj: The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations, vlastní zpracování

Další etapu vývoje ukazuje Obrázek 5, kde jsou jasně vidět rozdělené role a velmi přesně stanovené hranice a vztahy mezi aktéry. Tento model s sebou nese znaky liberální politiky, v současné době je také obhajován jako šoková terapie ke snížení role státu na řízení ekonomiky. (Etzkowitz, 2000)

Obrázek 5: *"Laissez-faire" model Triple Helix II*

Zdroj: The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations, vlastní zpracování

Farinha (2017) k tomu dodává, že tento model politického rozhodování zahrnuje separaci tří institucionálních sfér, jež kvůli silným bariérám mezi nimi vedou jen skromné vzájemné interakce.

Dnes se většina zemí a regionů snaží docílit nějaké z forem modelu triple helix III (Obrázek 3), kde lze pozorovat provazování všech přítomných aktérů.

Společným cílem je realizace inovativního prostředí, skládajícího se z univerzitních spin-off firem, trilaterální iniciativy pro znalostní ekonomický rozvoj a strategických aliancí mezi firmami (malými i velkými, působícími v různých oblastech a s různými úrovněmi technologie), vládních laboratořích a akademických výzkumných skupin. (Etzkowitz, 2000)

Hlavním účelem univerzit a vědeckých obcí je posílení lidského kapitálu, zvyšování a zdokonalování dovedností a schopností svých absolventů, posílení talentů a zvědavosti, představitivosti a kreativity. Hrají tak důležitou roli při transferu technologií mezi zúčastněné strany na regionální úrovni. Pro regionální rozvoj tak mají potenciální souhrnnou hodnotu jako výhoda regionálních vysokých škol (populační růst, pracovní příležitosti), jako výhoda implicitně vyplývající z růstu ve "znalostní ekonomice" a schopnost reakce prostřednictvím dodávky flexibilních a inovativních řešení na frontové linii otevřeného tržního hospodářství. Ukazuje se tak, jak jsou vysokoškolské instituce důležité jako fungující katalyzátory ekonomického růstu a slouží jako podpora pořizování nových myšlenek a technologií prostřednictvím budování vysoce kvalifikovaných pracovních sil, vytváření partnerství se soukromými subjekty a investory. Univerzita může také pomoci regionům v rámci znalostních ekonomik, podporou jejich rozvoje prostřednictvím převedení výsledků výzkumu do nových produktů a podniků, vytvářením pracovních příležitostí a bohatství. (Farinha, Ferreira, 2017)

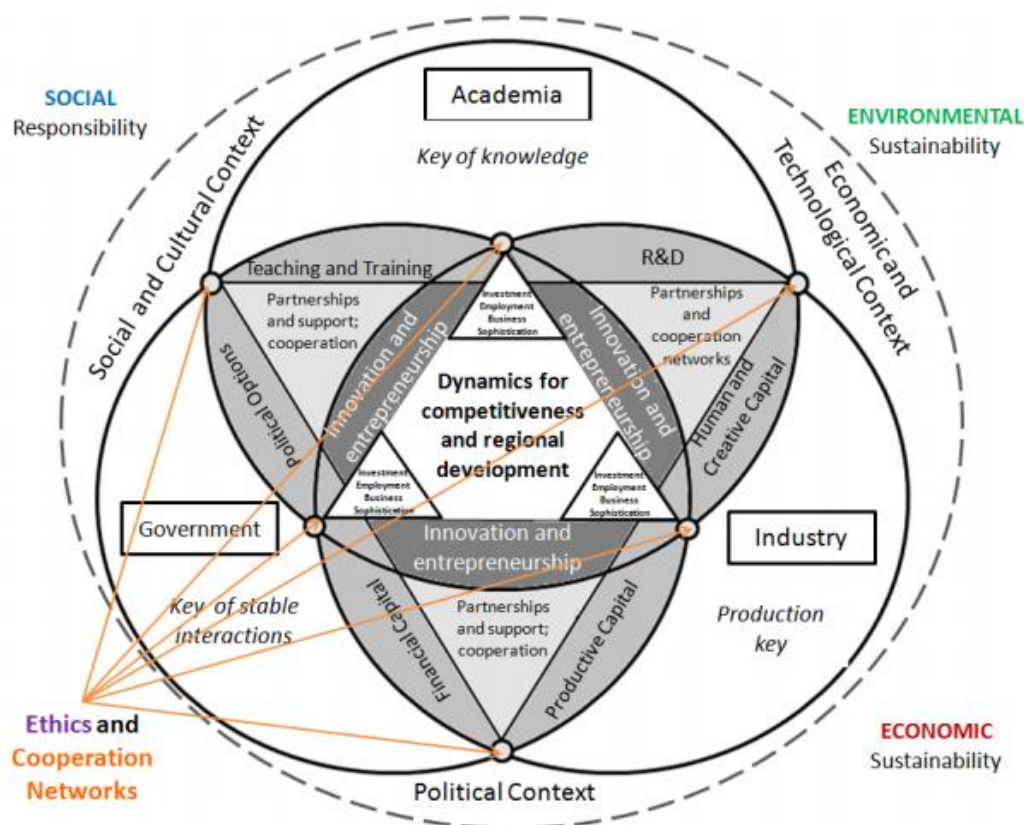
Tak jako jsou univerzity hnací silou tvorby hodnot, jsou podniky hnací silou tvorby bohatství, poskytují pracovní příležitosti, vytváří konkurenční prostředí. (Zelený, 2006)

Podnik (firma) je definován dle českého právního řádu v Obchodním zákoníku (č. 513/1991 Sb.) jako soubor hmotných, nehmotných a osobních složek podnikání. Práva, věci či majetek podnikatele sloužící k podnikání jsou také součástí podniku. (Obchodní zákoník, 1991)

Podnik je tak součástí trhu, kde nakupuje výrobní faktory a pak také prodává své výrobky a služby. (Tetřevová, 2017)

Vláda a veřejná sféra by měly být faktorem vytvářejícím podmínky pro působení univerzit a podniků a pomáhat jim v jejich spolupráci ať už formou přerozdělování vytvořených hodnot nebo zajišťováním infrastruktury potřebné k této spolupráci. (Zelený, 2006)

Klíčová je tedy pro vznik inovací ve společnostech založených na znalostech potřeba interakce univerzity, soukromého sektoru (firem) a státu. Tato interakce pak pomáhá regionu stát se konkurenceschopným především prostřednictvím rozvoje svých kapacit na podporu nových investic a vytváření pracovních míst. (Farinha, Ferreira, 2017)

Obrázek 6: Triangulační model Triple Helix

Zdroj: <https://triplehelixassociation.org/wp-content/uploads/2013/01/Triangulation-of-the-Triple-Helix-A-Conceptual-Framework.pdf>

Při snaze o vyjasnění dynamiky základní regionální konkurenceschopnosti, vznikl nový model triple helix se zaměřením na místní inovace a podnikání jakožto katalyzátory rozvoje a schopnosti regionu konkurovat. Postaven je na třech pilířích trvale udržitelného rozvoje – ekonomickém, environmentálním a sociálním (Obrázek 6). (Farinha, Ferreira, 2017)

5. Strategie rozvoje Libereckého kraje

Každý vývoj by měl mít nějaký základ. V případě České republiky každé ministerstvo (taktéž Úřad vlády České republiky) vytvářejí strategické plány navazující na Strategický rámec. V případě krajů jsou to Strategie rozvoje. (Strategická mapa Libereckého kraje v Příloze B) Plnění těchto plánů, by tak mělo přinést rozvoj všech regionů na území České republiky.

„Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 - 2020 ... je dlouhodobým strategickým dokumentem, jehož hlavním smyslem je stanovit vizi Libereckého kraje do roku 2020, definovat hlavní strategické cíle a navrhnout opatření, kterými lze daných cílů dosáhnout. Jde o dokument, který vytváří obecný rámec pro navazující střednědobý dokument, kterým je Program rozvoje Libereckého kraje...“ (Strategie rozvoje Libereckého kraje, 2012)

V současné době se Liberecký kraj řídí aktualizací Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 (dále jen SRLK), která byla schválena zastupitelstvem Libereckého kraje dne 25.9.2012. Důvodem k aktualizaci původní Strategie byla příprava na nové programovací období Evropské unie 2014-2020 a s tím související tvorba nových strategických dokumentů, jak na úrovni Unie, tak na národní úrovni, na kterou Strategie rozvoje navazuje a také aktualizace dat, jež Strategie obsahuje. (Krajský úřad Libereckého kraje, 2012)

5.1 Socioekonomická analýza Libereckého kraje

Socioekonomická analýza byla zpracována pro oblasti ekonomického potenciálu, lidských zdrojů, infrastruktury, životního prostředí a oblasti udržitelného rozvoje území a občanské společnosti.

Oblast ekonomického potenciálu obsahuje data o ekonomické charakteristice kraje (například podíly sektorů na tvorbě hrubého domácího produktu) a podnikatelského prostředí (průmyslové zóny, počet podnikatelských subjektů).

Oblast lidských zdrojů obsahuje informace o obyvatelstvu kraje (počet obyvatel, vzdělanost, míra migrace), bydlení, informace o trhu práce a nezaměstnanosti, zdravotnictví (počet

zdravotnických zařízení) a sociální oblasti, sportu a tělovýchově (počet sportovních sdružení) a informace o kulturní činnosti a zájmových aktivitách.

Oblast infrastruktury se zaměřuje na dopravní infrastrukturu a její dostupnost a technickou infrastrukturu (zásobování elektřinou, teplem).

Část o životním prostředí se zabývá stavem ovzduší, vody, půdy a jeho ochranou, ekologickými problémy a odpadem.

Část o udržitelném rozvoji a občanské společnosti se věnuje spolupráci místních akčních skupin a příhraniční spolupráci, rozvoji městských či venkovských oblastí a v neposlední řadě také veřejné správě. (Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020)

Aktualizace SRLK pak tyto informace doplňuje o regionální disparity na území kraje, jež ukazuje Obrázek 7, dále o část o bezpečnosti obyvatel a majetku. (Aktualizace SRLK, 2012)

Obrázek 7: Regionální rozdíly v Libereckém kraji

Zdroj: Aktualizace Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020

5.2 SWOT analýza Libereckého kraje

SWOT analýza byla vytvořena pro všechny dílčí oblasti vytýčené v socioekonomické analýze. Taktéž byla vytvořena SWOT analýza z globálního pohledu. Dílčí analýzy pak byly v Aktualizaci doplněny o některé další zjištěné poznatky a přibyla k nim vazba na opatření.

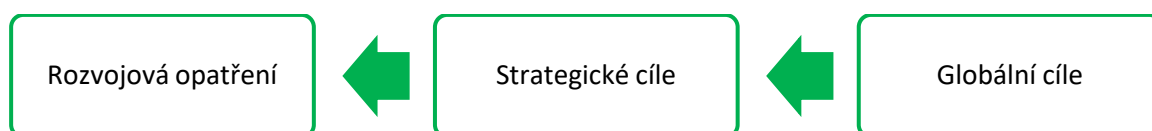
5.3 Problémová analýza Libereckého kraje

Aktualizací SRLK byla nově přidána část Problémová analýza Libereckého kraje. Tato část vznikla na základě doporučení Asociace krajů České republiky ve vztahu k novému evropskému rozpočtovému období jako pomoc pro případné čerpání pomoci z evropských strukturálních fondů. Problémové oblasti jsou rozděleny do jedenácti pilířů.

Problémová analýza uzavírá analytickou část Strategie rozvoje Libereckého kraje.

5.4 Vize, globální a strategické cíle

Vize by měla představovat budoucí stav, kterého by chtěl kraj v horizontu, na který je sestavován strategický plán, dosáhnout. Jak se dosažení vize pomocí naplňování cílů přiblížit ukazuje Obrázek 8.

Obrázek 8: Proces plnění cílů

Zdroj: Strategie rozvoje Libereckého kraje, vlastní zpracování

Nejprve se stanoví globální cíle, ty se rozčlení na strategické cíle, čímž se více konkretizují, a nakonec se určí rozvojová opatření, jejichž naplněním se dosáhne obou skupin cílů.

5.5 Strategické cíle a rozvojová opatření

Cíl a jeho plnění je prostředkem, jak dosáhnout naplnění vize. Správné definování cíle je důležité. Cíl lze definovat například pomocí metody SMART, která říká, že cíl má být specifický (S), měřitelný (M), dosažitelný (A), realistický (R) a ohraničený v čase (T).

Strategické cíle jsou rozděleny podle oblastí, kterých se týkají:

- Dynamická a konkurenceschopná ekonomika,
- Kvalitní a zdravé lidské zdroje,
- Komplexní a kvalitní infrastruktura,
- Zdravé životní prostředí bez zátěží,
- Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.

Ke každému strategickému cíli je pak přiřazeno několik rozvojových opatření obsahujících možné návrhy aktivit, pomocí kterých lze daného cíle dosáhnout. (SRLK 2006-2020)

V Aktualizaci jsou k daným opatřením ještě doplněni jejich garanti a některé strategické cíle jsou doplněny o nová opatření či návrhy možných aktivit.

5.5.1 Dynamická a konkurenceschopná ekonomika

První oblastí strategických cílů je dynamická a konkurenceschopná poptávka. K dosažení tohoto cíle jsou navržena čtyři rozvojová opatření:

- zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a podpora podnikatelského prostředí především prostřednictvím podpory tradičních řemesel, posilování vztahů podnikatelů napříč ekonomickými sektory a zlepšováním infrastruktury,
- podpora vědy, výzkumu a zavádění inovací, neboť tyto jsou důležitou součástí konkurenceschopnosti regionu,
- podpora funkcí zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství, a to především jejich šetrných forem,

- a rozvoj cestovního ruchu jako významného sektoru ekonomiky kraje. (SRLK 2006-2020)

5.5.2 Kvalitní a zdravé lidské zdroje

Pro rozvoj regionu je nutné mít kvalitní, zdravé, a především vzdělané obyvatele. Tohoto cíle by bylo možno dosáhnout:

- podporou celoživotního učení s důrazem na kvalitu života, je nutné, aby se lépe posílila spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a potřebami trhu práce,
- zvýšením zaměstnatelnosti a zaměstnanosti obyvatel zlepšováním podmínek pro podnikatele na území kraje,
- zajištěním dostupnosti a kvality zdravotní péče a sociálních služeb, podpora zdravého životního stylu,
- podporou kulturních služeb, sportovních zařízení a zájmové činnosti obyvatel,
- péčí o kulturní a kulturně-historická dědictví,
- zajišťováním dostupnosti a kvality bydlení, pracovního a veřejného prostředí,
- a zajištěním bezpečnosti obyvatel a majetku zvyšováním povědomí o prevenci kriminality. (SRLK 2006-2020)

5.5.3 Komplexní a kvalitní infrastruktura

Důležitou součástí rozvoje regionu je komplexní a kvalitní infrastruktura, ať už jde o dopravní síť, technickou infrastrukturu či komunikační technologie. Pro Liberecký kraj je tak důležité:

- průběžné zkvalitňování dopravní infrastruktury a její optimalizace, neboť její kvalita je v celém regionu rozličná,
- optimalizace dopravních systémů včetně jejich alternativ a zlepšení dopravní obslužnosti, především zavádění ekologických druhů dopravy,
- průběžné budování a modernizace technické infrastruktury včetně alternativních zdrojů,
- zavádění a rozvoj informačních a komunikačních technologií. (SRLK 2006-2020)

5.5.4 Zdravé životní prostředí bez zátěží

SRLK staví na třech pilířích principu udržitelného rozvoje. jejich součástí je též starost o životní prostředí. Zdravého a životního prostředí chce Liberecký kraj dosáhnout pomocí:

- snižování škodlivých vlivů na životní prostředí a zdraví obyvatel (př. snižování emisí, či snižování produkce odpadů),
- předcházení a řešení dopadů lidské činnosti na životní prostředí a zdraví, tedy zlepšování kvality ovzduší,
- péče o krajinu, trvale udržitelné využívání krajinného a přírodního potenciálu,
- a posilování ekologického povědomí obyvatel osvětovými programy. (SRLK 2006-2020)

5.5.5 Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti

Posledním cílem SRLK je udržitelný rozvoj území a občanské společnosti, kterého lze dosáhnout:

- rozvojem všestranné spolupráce, včetně posílení spolupráce meziresortní a přeshraniční,
- rozvojem městských oblastí,
- rozvojem venkovských oblastí,
- koncepčním řízením rozvoje,
- podporou rozvoje občanské společnosti,
- zkvalitněním veřejné správy. (SRLK 2006-2020)

5.6 Analýza vazeb

Analýza vazeb obsahuje vztahy a vazby mezi Strategií rozvoje Libereckého kraje 2002 a Strategií rozvoje Libereckého kraje 2006–2020, kde jsou vazby mezi Strategií rozvoje Libereckého kraje 2006–2020 a Strategií udržitelného rozvoje Libereckého kraje.

5.7 Indikátory měřitelnosti

Zda bylo daného strategické cíle dosaženo, či je v jeho splňování dosahováno pokroku, lze zjistit pomocí měření určených identifikátorů.

Pro strategický cíl dynamické a konkurenceschopné ekonomiky byly zvoleny: HDP na 1 obyvatele, hrubá přidaná hodnota v odvětvích podle OKEČ, tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele, čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele, průměrná hrubá měsíční mzda, průměrná doba pobytu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních.

Pro strategický cíl kvalitních a zdravých lidských zdrojů byly zvoleny: počet žáků podle jednotlivých druhů škol, registrovaná míra nezaměstnanosti ČSÚ, střední délka života při narození, počet uživatelů služeb sociální péče, kteří využívají příspěvek na péči, počet dokončených bytů na 1000 obyvatel, počet zjištěných trestných činů na 1000 obyvatel.

Pro strategický cíl komplexní a kvalitní infrastruktury byly zvoleny: kvalita silnic II. a III. třídy, výkony ve veřejné osobní dopravě, stupeň automobilizace, podíl obyvatel napojených na vodovod a kanalizaci, podíl domácností připojených k internetu.

Pro strategický cíl zdravého životního prostředí bez zátěží byly zvoleny: celková a měrná produkce odpadů, celkové pořízené investice na ochranu životního prostředí, podíl rozlohy chráněných území na rozloze kraje, podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší z celkové rozlohy kraje.

Pro strategický cíl udržitelného rozvoje území a občanské společnosti byly zvoleny: podíl městského obyvatelstva, podíl obcí zapojených do Programu obnovy venkova, podíl obcí s platnými územními plány, počet nestátních neziskových organizací, podíl obcí zapojených do systémů zlepšování kvality veřejné správy v členění CAF, benchmarking, ISO řad 9000 a 14000, EMAS, MA 21, účast v komunálních volbách. (SRLK 2006–2020)

6. Komparace teorií regionálního rozvoje

V kapitolách 1-4 byly představeny vybrané teorie regionálního rozvoje zastupující ekonomické směry myšlení. Shrnutí jejich charakteristik obsahuje Tabulka 1.

Tabulka 1: Charakteristiky teorií regionálního rozvoje

Název teorie	Path dependence	Teorie kumulativních příčin	Třetí úroveň teorie krize	Triple Helix
Charakteristika				
Ekonomický směr	neoklasická ekonomie	keynesiánská ekonomie	neomarxistická ekonomie	institucionální ekonomie
Pravděpodobný směr vývoje regionu	divergence	divergence	divergence	není řešen, záleží na vývoji situace
Hlavní účastníci	instituce ³	stát	majitelé pozemků	stát
			podnikatelé	firmy
	lidé	firmy	hypoteční banky orgány místní správy	univerzity
Docílení rozvoje regionu	iniciace růstu, ke kterému může dojít kdekoliv	plnění integrovaného rozvojového plánu	odstranění kapitalismu	tvoření vazeb mezi veřejným sektorem, soukromým sektorem a vzdělávacím sektorem s cílem spolupráce

Zdroj: Blažek – Teorie regionálního rozvoje, vlastní zpracování

Tyto charakteristiky budou sloužit k následnému porovnání se Strategií rozvoje Libereckého kraje. Plnění této SRLK by se mělo odrážet ve vývoji samotného regionu a jeho částí.

6.1 Konvergence, divergence

První charakteristikou, kterou se bude tato práce zabývat je konvergence či divergence daného regionu k jednomu celku (jehož je v tomto případě součástí). V tomto případě

³ decentralizace státní moci na nižší úroveň, firmy

se tedy bude zjišťovat, zda Liberecký kraj při plnění své SRLK konverguje či diverguje svou výkonností k vývoji výkonnosti celé České republiky a zda ve vybraných ukazatelích konvergují či divergují samotné okresy, ze kterých se Liberecký kraj skládá.

Jako konvergence je označován jev, který znamená přibližování se určitých sledovaných hodnot k sobě navzájem. Divergence je pak opakem tohoto jevu, tedy oddalováním se určitých sledovaných hodnot od sebe navzájem.

Existují dvě metody, jak konvergenci regionů zjistit. σ – konvergence zachycuje změny směrodatných odchylek (δ_t) hodnot, pokud směrodatná odchylka ve svém průběhu klesá, dochází ke konvergenci regionů. Ke zjištění lze využít vztah:

$$\delta_t > \delta_{t+1} \quad (1.1)$$

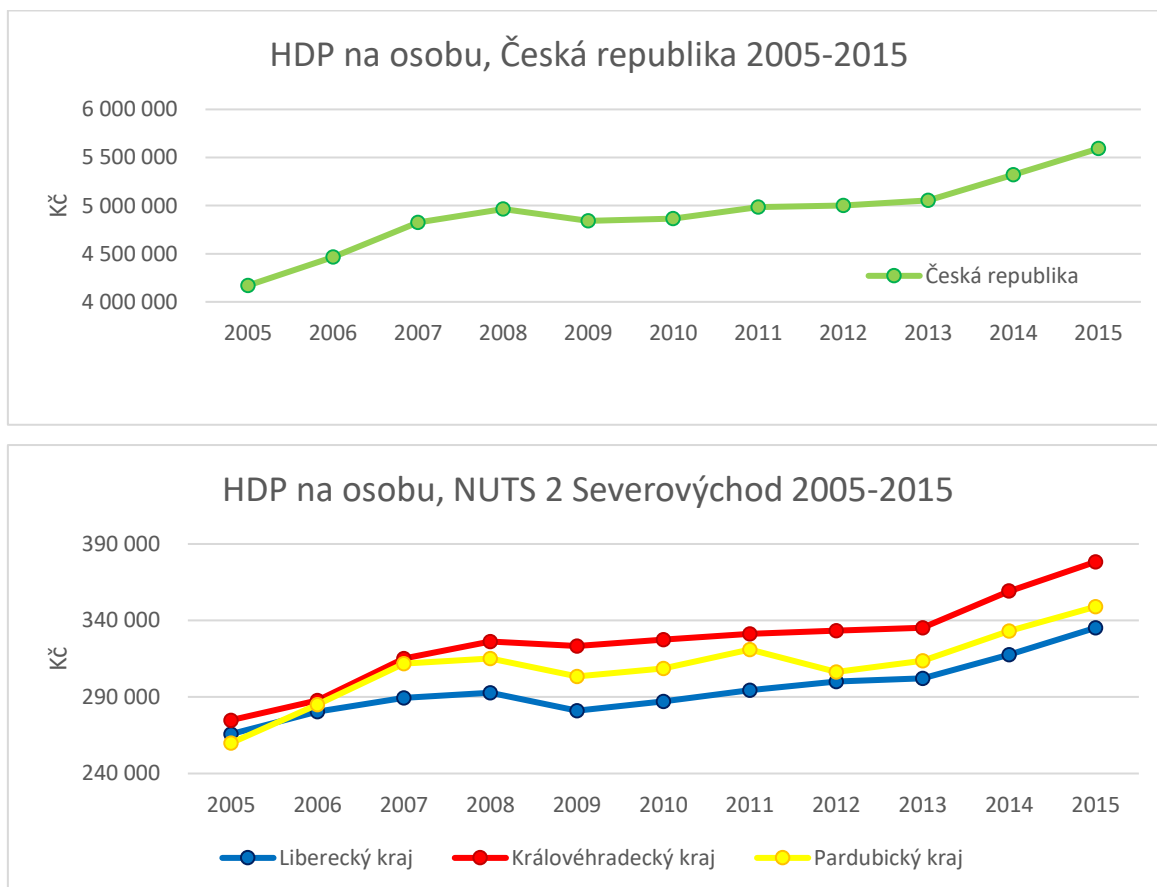
β – konvergence zachycuje průměrné tempo růstu s počáteční úrovní hodnoty. Je-li tempo růstu chudší země rychlejší než tempo růstu země bohatší, dochází ke konvergenci. (Hončl, 2015)

U path dependence lze pozorovat divergenci regionu od ostatních, pokud daný region zůstal „zaseknutý“ v určitém bodě. U teorie kumulativních příčin lze divergenci pozorovat už od samotného počátku vývoje situace, kdy se na původní jeden problém nabalují další, region tak musí vynakládat více prostředků k jejich odstranění, toto pak vede k zaostávání jeho vývoje vůči ostatním regionům. U třetí úrovně teorie krize region diverguje v důsledku nutnosti řešit krize, které má na svědomí samotný princip kapitalistického systému a státem neřízená ekonomika. Pro tyto vybrané teorie regionálního rozvoje zastupující určité směry ekonomického myšlení tedy platí, že region svým vývojem směřuje k divergenci (Tabulka 1).

Jak bylo zmíněno v 5. kapitole, Strategie rozvoje Libereckého kraje je součástí Strategického rámce České republiky (Příloha C), jehož úkolem je udávat směr rozvoje pro celý stát. Strategie rozvoje vznikala v otevřené ekonomice a můžeme tedy předpokládat, že bude-li se SRLK plnit, budou Liberecký kraj a jeho okresy svým vývojem konvergovat k ostatním krajům, taktéž plnicím své Strategie rozvoje, a tento vývoj bude obdobný vývoji samotné České republiky.

6.1.1 Ukazatel HDP na osobu

Jedním z možných ukazatelů, na kterém je možné pozorovat, zda vývoj regionu konverguje či diverguje, je hrubý domácí produkt. Pro zjištění, zda Liberecký kraj konverguje či diverguje, byly použity údaje pro další dva kraje Pardubický a Královéhradecký, které spolu vytvářejí NUTS 2 Severovýchod, jehož existence je nutná pro čerpání finančních prostředků z Evropské Unie.

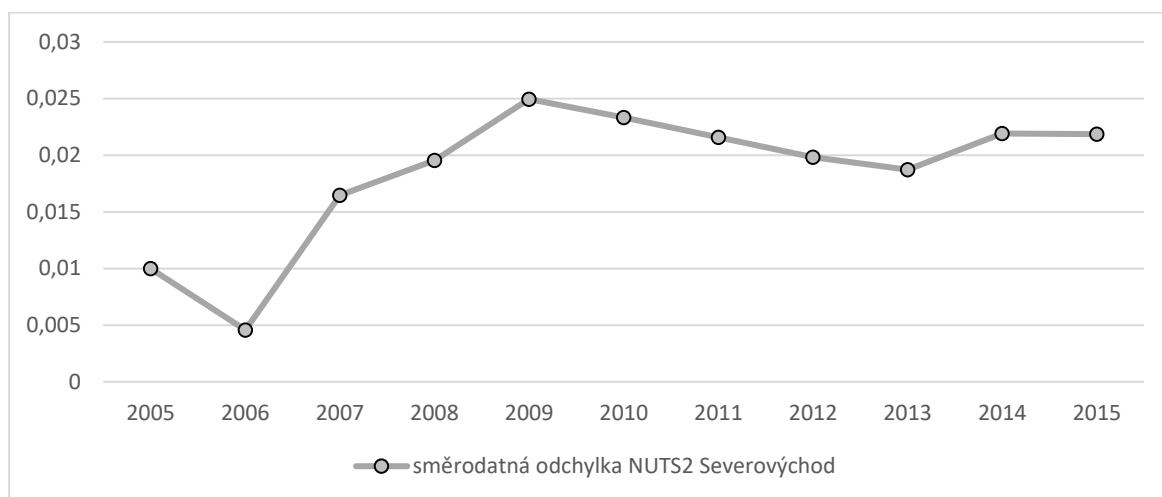
Obrázek 9: Vývoj HDP na osobu České republiky a regionu NUTS 2 Severovýchod v letech 2005-2015

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ (tabulka s daty viz příloha A)

Horní část Obrázku 9 představuje vývoj HDP na osobu celé České republiky, jeho spodní část HDP na osobu krajů tvořících NUTS 2 Severovýchod. Z průběhu křivek je vizuálním porovnáním patrné, že vývoj HDP na osobu v celé České republice a krajích tvořících NUTS 2 Severovýchod je obdobný. Taktéž je možno pozorovat, že tvary křivek jsou s drobnými výkyvy obdobné, tedy po sledované období kraje postupně konvergovaly

a divergovaly. Největší konvergenci všech tří krajů je možno sledovat v roce 2006. V následujícím roce je vidět divergence Libereckého kraje od zbylých dvou krajů. Jejich skutečný pohyb k sobě či od sebe tak nelze pouhou komparací zjistit. Tudiž nelze pouhou vizuální komparací říci, zda celý region NUTS 2 Severovýchod konverguje či nikoliv.

Ani výpočet σ – konvergence pro region NUTS2 Severovýchod nedokládá, zda regiony plně konvergují nebo divergují. Křivka zobrazující směrodatnou odchylku ve svém průběhu jak stoupá, tak klesá, jak ukazuje Obrázek 10. Což značí, že mezi roky 2005 a 2006 docházelo ke konvergenci regionů, od roku 2006 do roku 2009 však regiony divergovaly (toto mohlo být následkem hospodářské krize a schopností regionů se s ní vypořádat). Od roku 2009 dochází opět ke konvergenci regionů až do roku 2013, kdy opět nastupuje růst disparit mezi regiony. Od roku 2014 dochází opět k lehkému snižování těchto disparit.

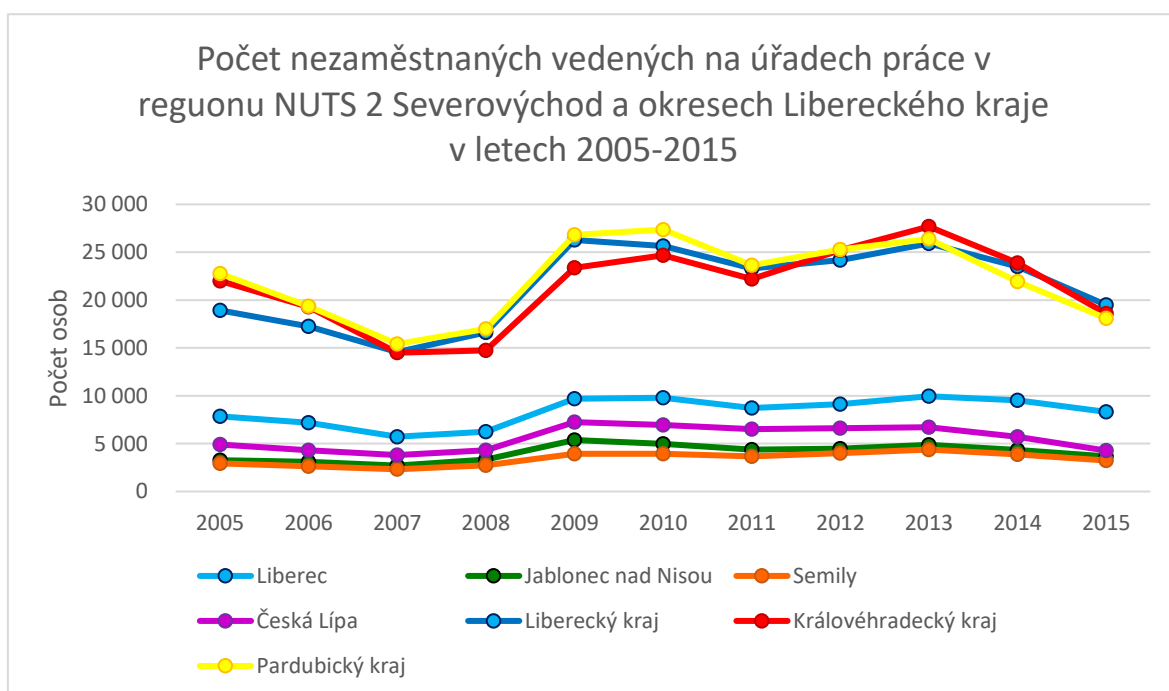
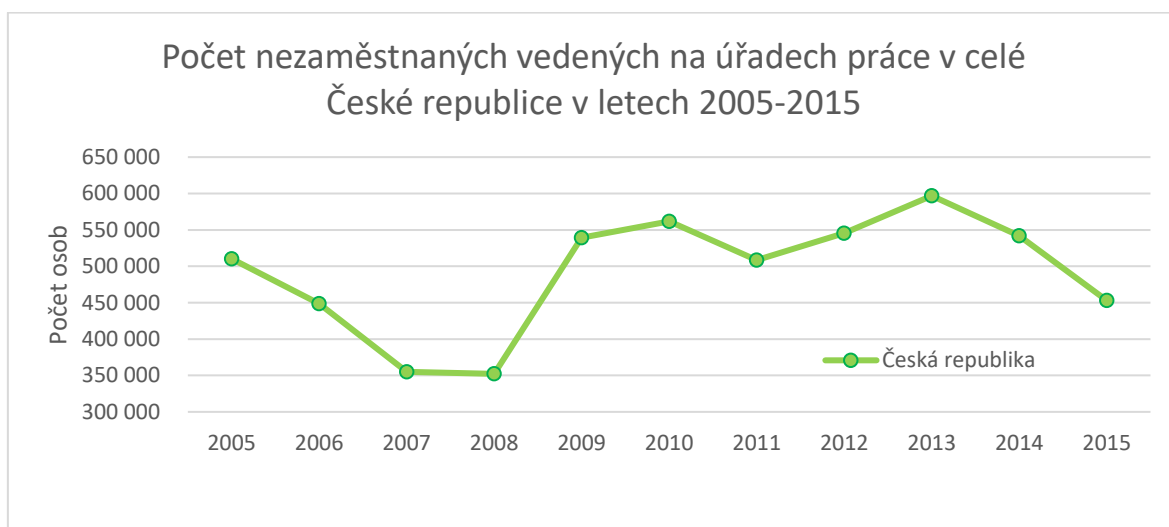
Obrázek 10: σ – konvergence regionu NUTS 2 Severovýchod ve vývoji HDP na obyvatele
zdroj: vlastní zpracování

Z tohoto zjištění vyplývá, že nelze určit, zda se plnění Strategie rozvoje Libereckého kraje podobá některé z vybraných strategií, u kterých je patrný budoucí vývoj.

6.1.2 Ukazatel nezaměstnanost

Dalším možným ukazatelem vývoje regionů je nezaměstnanost, neboť jednoduše řečeno, čím nižší je nezaměstnanost, tím se skutečně vyrobený produkt přibližuje k potenciálnímu produktu. Vrchní část Obrázku 11 zachycuje počet nezaměstnaných v celé České republice.

Jeho spodní část pak počet nezaměstnaných v regionu NUTS 2 Severovýchod a zároveň počet nezaměstnaných v okresech Libereckého kraje.

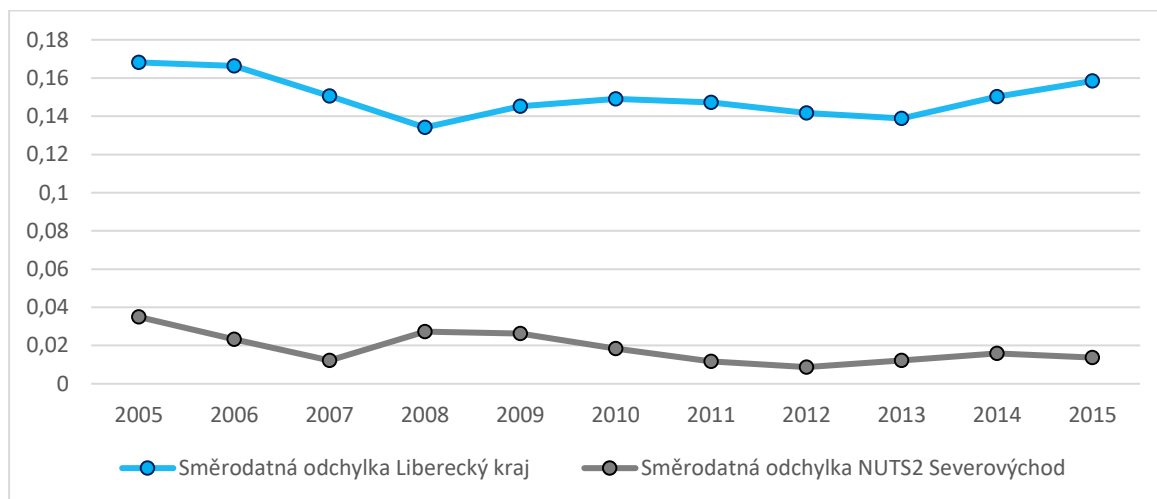
Obrázek 11: Vývoj počtu nezaměstnaných evidovaných na úřadech práce
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Ani z tohoto ukazatele není zřejmé, jestli je zde patrný vývoj směrem pouze ke konvergenci nebo divergenci. Křivky, zobrazující vývoj počtu nezaměstnaných v České republice, regionu NUTS 2 Severovýchod a okresech Libereckého kraje, mají opět podobný tvar

s drobnými výkyvy. V letech 2001, 2007 a 2015 lze pozorovat sblížení uvnitř Libereckého kraje. Stejně tak k sobě konvergují v těchto letech kraje regionu NUTS 2.

Výpočet σ – konvergence pro ukazatel počtu nezaměstnaných ukazuje, že okresy Libereckého kraje ve svém vývoji ve sledovaných konvergují i divergují. Jak je patrné z Obrázku 13, za sledované období se stavy konvergence a divergence opakují. Totéž platí pro kraje tvořící region NUTS 2 Severovýchod.

Obrázek 12: σ – konvergence okresů Libereckého kraje a krajů tvořících NUTS2 Severovýchod v počtu nezaměstnaných vedených na úřadech práce

Zdroj: vlastní zpracování

Zvolené ukazatele neprokázaly, zda při plnění Strategie rozvoje Libereckého kraje skutečně dochází ke konvergenci či divergenci.

Budeme-li však předpokládat, že SRLK vznikla jako nástroj pro konvergenci regionů, lze tak konstatovat, že se SRLK v tomto bodě se zvolenými teoriemi neshoduje, neboť všechny tři teorie počítají s divergencí.

6.2 Hlavní účastníci

Druhou komparační charakteristikou, jsou hlavní účastníci dění. Ti se právě svým vlivem a zapojením podílejí na vývoji daného regionu.

Tvorba Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 byla zadána firmě GaREP, spol. s r.o. společnost pro regionální ekonomické poradenství a za Krajský úřad Libereckého kraje na ní spolupracoval odbor hospodářského a regionálního rozvoje oddělení rozvojových koncepcí. Taktéž byla vytvořena pracovní skupina napříč všemi odbory Krajského úřadu a také byla zapojena laická i odborná veřejnost při veřejných projednáváních. (SRLK 2006-2020)

V roce 2012 došlo k aktualizaci SRLK, která se týkala analytické a návrhové části. K té byla opět vytvořena pracovní skupina tvořená zástupci odborů KÚ LK, pro připomínky k vytvořenému návrhu aktualizace byly osloveny obce na území kraje a také významní činitelé, ať už jde o místní podnikatele zaměstnávající místní obyvatele, či Technickou univerzitu. Dalším krokem bylo zapojení laické a odborné veřejnosti při veřejných diskuzích, kde se lidé mohli vyjádřit k navrhovaným změnám.

Hlavní síly regionálního rozvoje v případě neoklasické teorie **path dependence** jsou:

- lidé-jejich zvyklosti velmi ovlivňují tržní prostředí,
- instituce-decentralizovaná státní moc, firmy.

Porovnáme-li tedy aktéry podílející se na vzniku SRLK a její aktualizace s aktéry u teorie path dependence, jsou zde zastoupeny:

- instituce v podobě Krajského úřadu Libereckého kraje (jakožto decentralizace státní moci) a firem,
- lidé tvořeni obyvateli kraje, avšak na tvorbu Strategie měli jen malý vliv, neboť mohli jen podávat připomínky k vytvořenému návrhu, a laickou a odbornou veřejností.

Tabulka 2: Hlavní účastníci SRLK a Path dependence

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Path dependence
stát	instituce
obce	lidé
firmy	
univerzita	
veřejnost	

Zdroj: vlastní zpracování

Chybí zde tedy přítomnost státu, díky kterému Strategie rozvoje Libereckého kraje mohla vzniknout, univerzity, která mohla návrh připomínkovat, či samotné obce z Libereckého kraje, jak ukazuje Tabulka 2.

U **teorie kumulovaných příčin** jsou za hlavní aktéry považováni:

- stát provádějící přerozdělovací politiku za účelem vyrovnávání rozdílů mezi regiony,
- firmy, kterým jsou určeny investice státu.

Při porovnání se SRLK pak zjistíme, že jsou zastoupeny:

- stát v podobě Krajského úřadu Libereckého kraje, který SRLK tvořil,
- místní firmy, které mohly vytvořený návrh pouze připomínkovat.

Tabulka 3: Hlavní účastníci SRLK a Teorie kumulovaných příčin

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Teorie kumulovaných příčin
stát	stát
obce	firmy
firmy	
univerzita	
veřejnost	

Zdroj: vlastní zpracování

Chybí zde opět přítomnost univerzity, obcí, ale i zastoupení obyvatel, jak ukazuje Tabulka 3.

U **třetí úrovně teorie krize** jsou za zásadní činitele mající vliv na vývoj regiony považováni:

- stát neboli orgány místní správy,
- aliance vznikající spojením majitelů pozemků, podnikatelů, hypotečních bank za účelem většího vlivu.

Srovnáme-li tedy aktéry třetí úrovně teorie krize a aktéry SRLK, zjistíme zastoupení:

- orgánů místní správy v podobě Krajského úřadu Libereckého kraje,
- aliance – podnikatelé, majitelé pozemků – které opět mohly pouze jako obyvatelé kraje podávat připomínky k návrhu.

Tabulka 4: Hlavní účastníci SRLK a Třetí úroveň teorie krize

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Třetí úroveň teorie krize
stát	stát – orgány místní správy
obce	aliance
firmy	
univerzita	
veřejnost	

Zdroj: vlastní zpracování

Chybí zde opět přítomnost univerzity, obcí, či obyvatel, kteří nejsou majiteli půdy nebo podnikateli, jak ukazuje Tabulka 4.

U **teorie triple helix** jsou za hlavní hnací sílu regionálního rozvoje považovány:

- stát,
- firmy,
- univerzita.

Při srovnání aktérů teorie triple helix a hlavních aktérů v případě SRLK:

- stát, který je reprezentován Krajským úřadem Libereckého kraje,
- univerzita, v Libereckém kraji má sídlo pouze Technická univerzita Liberec (ostatní soukromé školy jsou pouze pobočkami a spadají tak pod sídlo svého zřizovatele),
- firmy na území Libereckého kraje.

Tabulka 5: Hlavní účastníci SRLK a Triple Helix

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Triple Helix
stát	stát
obce	firmy
firmy	univerzita
univerzita	
veřejnost	

Zdroj: vlastní zpracování

Chybí tedy zapojení samotných občanů, avšak ti měli pouze možnost podávat k návrhu připomínky ve veřejných diskuzích jako laická i odborná veřejnost, stejně tak chybí zapojení obcí. Jak ukazuje Tabulka 5.

Je patrné, že kromě neoklasické teorie path dependence, kde je jakýkoliv zásah státu do tržního prostředí nevhodný, je nějakým způsobem stát zapojen do rozvoje regionu. Dále hrají významnou úlohu v rozvoji regionu firmy a podnikatelé. Z výše zmíněného je tedy možno konstatovat, že největší podobnost je mezi Strategickým rozvojem Libereckého kraje (a jeho aktualizací) a teorií triple helix. Avšak tato podobnost není úplná.

6.3 Docílení rozvoje regionu

Společným obecným cílem všech teorií regionálního rozvoje je snaha o vysvětlení toho, jakým způsobem dochází k rozdílům mezi regiony a jak tyto rozdíly zmenšit či jim přímo zabránit.

Strategické cíle pro rozvoj regionu Libereckého kraje jsou popsány v kapitole 5. Pro komparaci s teoriemi regionálního rozvoje tak poslouží Tabulky 6-9.

Podle Davidovi teorie **path dependence** je růst regionu možný kdekoliv, stačí ho jen správně podpořit. Tohoto rozvoje lze dosáhnout decentralizací státní moci na regiony, které znají místní prostředí a dokáží tak lépe reagovat na vznikající problémy, čímž by mělo být především zajištěno to, že dojde k lepší informovanosti obyvatel o jejich možnostech při rozhodování. Důležité jsou tak investice do vzdělávání obyvatel. Neboť čím je člověk vzdělanější, tím dokáže lépe vyhodnocovat informace, které se k němu dostávají.

Tabulka 6: Cíle k rozvoji regionu-SRLK, Path dependence

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Path dependence
dynamická a konkurenceschopná ekonomika	informovanost lidských zdrojů
kvalitní a zdravé lidské zdroje	decentralizace státní moci na regiony
komplexní a kvalitní infrastruktura	
zdravé životní prostředí bez zátěží	
udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.	

zdroj: (SRLK 2006–2020), vlastní zpracování

Jedním ze strategických cílů SRLK jsou kvalitní a zdravé lidské zdroje. Součástí tohoto bodu je celoživotní zvyšování vzdělanosti obyvatel. Což lze považovat za shodný bod s teorií path dependence. Také decentralizace státní moci se v SRLK projevuje, přestože podléhá vyšším plánům (Příloha C), Krajský úřad pro Liberecký kraj jakožto dekoncentrát státní správy ji tvoří na základě podmínek, které jsou pro Liberecký kraj jedinečné.

Gunnar Myrdal ve své **Teorii kumulativních příčin** popisuje rozvoj regionu za pomoci plnění integrovaného rozvojového plánu.

Tabulka 7: *Docílení rozvoje regionu-SRLK, Teorie kumulativních příčin*

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Teorie kumulativních příčin
dynamická a konkurenceschopná ekonomika	plnění integrovaného rozvojového plánu
kvalitní a zdravé lidské zdroje	
komplexní a kvalitní infrastruktura	
zdravé životní prostředí bez zátěží	
udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.	

zdroj: (SRLK 2006–2020), vlastní zpracování

Mohlo by se zdát, že SRLK je takovým integrovaným rozvojovým plánem, avšak není tomu tak. Strategie rozvoje vznikala výhradně pro potřeby rozvoje Libereckého kraje, zatímco integrovaný rozvojový plán je vládou vytvářen přímo pro celou zemi a jeho plnění zasahuje do tržního systému.

Jediným způsobem, jak docílit rozvoje regionu je podle Harveyho **třetí úrovně teorie krize** odstranění kapitalistického režimu, jakožto hlavního důvodu vzniku meziregionálních rozdílů kvůli nedokonalému pohybu kapitálu a pracovních sil, který je potřeba za pomoci státu a jeho plánovacích procesů korigovat.

Tabulka 8: *Docílení rozvoje regionu-SRLK, Třetí úroveň teorie krize*

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Třetí úroveň teorie krize
dynamická a konkurenceschopná ekonomika	odstranění kapitalismu
kvalitní a zdravé lidské zdroje	
komplexní a kvalitní infrastruktura	
zdravé životní prostředí bez zátěží	
udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.	

zdroj: (SRLK 2006–2020), vlastní zpracování

Ve Strategii rozvoje ani její aktualizaci není o možnosti odstranění kapitalistického systému ani zmínka.

Rozvoj regionu je možný podle teorie **triple helix** za pomoci spolupráce veřejného, soukromého a vzdělávacího sektoru. Tato spolupráce by měla zajišťovat flexibilní rozhodování na vznikající problémy. Flexibilita by měla spočívat v blízké spolupráci univerzit a firem, která by navazovala na potřeby trhu. Pro takovou spolupráci by měl stát vyvíjet příznivé prostředí. Důležité tak je vzdělávání obyvatel v návaznosti na potřeby soukromého ale i veřejného sektoru.

Tabulka 9: Docílení rozvoje regionu-SRLK, Triple Helix

Strategie rozvoje Libereckého kraje (aktualizace)	Triple Helix
dynamická a konkurenceschopná ekonomika	spolupráce veřejného, soukromého a vzdělávacího sektoru
kvalitní a zdravé lidské zdroje	- vznik inovací
komplexní a kvalitní infrastruktura	- zvyšování vzdělanosti
zdravé životní prostředí bez zátěží	
udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.	

zdroj: (SRLK 2006–2020), vlastní zpracování

Ve SRLK je zastoupena jak myšlenka inovací, a to v bodě dynamické a konkurenceschopné ekonomiky, tak zvyšování vzdělanosti obyvatel v bodě kvalitních a zdravých lidských zdrojů.

Závěr

Jedním z cílů této diplomové práce bylo zjistit shodné rysy a rozdíly mezi vybranými teoriemi regionálního rozvoje dle zvolených charakteristik vhodných ke komparaci. Prvním srovnávacím bodem mezi teoriemi byl jejich postoj k vývoji možného rozvoje regionů. Ač k tomuto problému každá teorie přistupuje jinak, výsledkem vývoje je u teorie path dependence, teorie kumulovaných příčin a třetí úrovně teorie krize divergence regionu. Teorie triple helix počítá s oběma variantami vývoje a záleží u ní pouze na konkrétní situaci.

Druhým srovnávacím bodem byli činitelé podílející se na rozvoji regionu. Více či méně výrazně se podle těchto teorií do rozvoje regionu promítá vliv státu. Největší vliv je znát v keynesiánské teorii a neomarxistické teorii, nejmenší pak v neoklasické teorii. Druhým výrazným účastníkem dění jsou podnikatelské subjekty. Ty mají největší vliv v neoklasické teorii, naopak nejmenší v neomarxistické teorii.

Třetím bodem komparace vybraných teorií regionálního rozvoje byl postup k docílení rozvoje regionu. Každá z teorií k tomu přistupuje jiným způsobem, který závisí na myšlenkovém směru, ze kterého teorie vycházejí. Nejradikálnější přístup je v podobě teorie třetí úrovně teorie krize, nejliberálnější je zase path dependence, triple helix staví na spolupráci a teorie kumulativních příčin na plnění určitých podmínek. Pro path dependence a triple helix je společným znakem důraz na vzdělávání obyvatel.

Druhým cílem této diplomové práce bylo pomocí komparace zjistit, zda se Strategie rozvoje Libereckého kraje (a její aktualizace) podobá některé z vybraných teorií regionálního rozvoje, zda tedy vykazuje alespoň některé její rysy. Pro rozpoznání konvergence/divergence regionu byly použity dva ukazatele, z nichž ani jeden neprokázal vývoj pouze ke konvergenci nebo divergenci regionu, jak při konfrontaci s ostatními kraji v regionu NUTS 2 Severovýchod, tak při konfrontaci samotných okresů náležících k Libereckému kraji, při plnění SRLK. Lze tak konstatovat, že se v tomto bodě Strategie rozvoje nepodobá teorii path dependence, teorii kumulovaných příčin ani třetí úrovni teorie krize.

Do samotného formování Strategie rozvoje Libereckého kraje byl zapojen stát, obce, firmy, univerzita a veřejnost. Při komparaci se samotnými teoriemi regionálního rozvoje vyšlo najevo, že v počtu těchto aktérů je největší shoda s institucionální teorií triple helix. Avšak tato shoda není úplná.

Strategie rozvoje Libereckého kraje počítá s rozvojem regionu v pěti oblastech: dynamické a konkurenceschopné ekonomice, kvalitních a zdravých lidských zdrojů, komplexní a kvalitní infrastruktury, zdravého životního prostředí bez zátěží a udržitelného rozvoje území a občanské společnosti. Podobnost je v tomto ohledu s teorií path dependence ve vzdělávání obyvatel a teorií triple helix, kde je podobnost i v podpoře tvorby inovací. S neomarxistickou teorií zde není podobnost žádná.

Na základě těchto zjištění je možné konstatovat, že se Strategie rozvoje Libereckého kraje svým přístupem nejvíce z vybraných teorií podobá institucionální teorii triple helix, ale tato shoda není úplná. Žádná podobnost pak není s neomarxistickou teorií třetí úrovně teorie krize.

Seznam použité literatury

- Aktualizace Strategie rozvoje Libereckého kraje* [online]. [cit. 2016-12-15]. Dostupný z: <https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1885/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2006-2020-aktualizace>
- BAŠTINEC, J. 2014. *Statistika, stochastické procesy, operační výzkum* [online]. Ústav matematiky FEKT VUT v Brně. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: http://matika.umat.feec.vutbr.cz/inovace/texty/DMA1/CZ/DMA1_plna_verze_CZ.pdf
- BLAŽEK, J. a D. UHLÍŘ. 2002. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0384-5.
- BLAŽEK, J. a D. UHLÍŘ. 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1974-3.
- DAVID, P. A. 1985. Clio and the Economics of QWERTY. *The American Economic Review*. Vol. 75, No. 2 [online]. American Economic Association [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <https://econ.ucsb.edu/~tedb/Courses/Ec100C/DavidQwerty.pdf>
- DAVID, P. A. 2000. Path dependence, its critics and the quest for ‘historical economics’ [online]. Stanford: Stanford University: siepr.stanford.edu [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: <http://www-siepr.stanford.edu/workp/swp00011.pdf>
- ETZKOWITZ, H. a L. LEYDESDORFF. 2000. The dynamics of innovation : from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university – industry – government relations. *TRIPLEHELIX* [online]. Roma: Triple Helix Association [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://triplehelixassociation.org/wp-content/uploads/2013/01/Triangulation-of-the-Triple-Helix-A-Conceptual-Framework.pdf>
- FARINHA, L. a J. FERREIRA. 2017. TRIANGULATION OF THE TRIPLE HELIX: A CONCEPTUAL FRAMEWORK. *TRIPLEHELIX* [online]. Roma: Triple Helix Association [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://triplehelixassociation.org/wp-content/uploads/2013/01/Triangulation-of-the-Triple-Helix-A-Conceptual-Framework.pdf>

- HARVEY, D. 1982. *The limits to capital* [online]. Oxford: B. Blackwell [cit. 2017-10-12]. ISBN 06-311-2968-5. Dostupné z: <http://libcom.org/files/The%20Limits%20to%20Capital.pdf>
- HOLMAN, R. 1999. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-238-1
- HONČL, Č. 2015. *Aplikace závěrů teorií ekonomického růstu v souvislostech regionálního rozvoje v České republice*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.
- KRAFT, J., P. BEDNÁŘOVÁ A A. KOCOUREK. 2009. *Ekonomie I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-527-3.
- KRAFT, J., P. BEDNÁŘOVÁ A A. KOCOUREK. 2013. *Mikroekonomie II*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-992-9
- MYRDAL, Gunnar. *Economic theory and under-developed regions*. London: G. Duckworth, 1957.
- Obchodní zákoník*, 1991. In: Praha: Ministerstvo vnitra Čes. ké republiky, 1991 Sb., číslo 513. Dostupné také z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx>
- SMITH, H. L. a L. LEYDESDORFF. 2014. *The Triple Helix in the context of global change: dynamics and challenges* [online]. Prometheus 32(4) [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.leydesdorff.net/th11/th11.pdf>
- Strategická mapa Libereckého kraje* [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupný z: <https://www.databaze-strategie.cz/czx/strategie-mapy/strategicka-mapa-lbk>
- Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020* [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupný z: https://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/plna_verze_645b76202e.pdf
- TETŘEVOVÁ, L. a kol. *Společenská odpovědnost firem společensky citlivých odvětví*. books.google.cz [online]. Praha: Grada Publishing, 2017 [cit. 2017-10-10]. Dostupný z: <https://books.google.cz/books?id=c10pDwAAQBAJ&pg=PA27&lpg=PA27&dq=triple+helix+model&source=bl&ots=JiIQsMfPMV&sig=Hjosoy1Ddn1KScOjMmm6G>

nh_9bc&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjVlczvs-

bWAhWGJJjKHbrADuAQ6AEIUdAJ#v=onepage&q&f=false

ZELENÝ, M. 2006. HLEDÁNÍ NOVÉ EVROPY: Od politického k podnikatelsko-vzdělávacímu modelu [online]. New Europe [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.milanzeleny.com/cs-CZ/stranky/1/-/22/6/clanky>

Bibliografie

Elearningový portál Technické univerzity v Liberci

Elektronická databáze článků PROQUEST (knihovna.tul.cz).

WOKOUN, René. Regionální rozvoj: (výhodiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Zdroje statistických dat

- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA PRO STŘEDOČESKÝ KRAJ. 2015. Časové řady. *Dlouhodobý vývoj kraje od roku 1993* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/casova_rada_dlouhodoby_vyvoj_kraje_ve_vybranych_ukazatelich
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V BRNĚ. 2017. Časové řady. *Časové řady za Jihomoravský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/casove_rady
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. 2015. Časové řady. *Časové řady za Jihočeský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xc/casove_rady
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V HL. M. PRAZE. 2016. Časové řady. *Časové řady za hlavní město Prahu, Časová řada - dlouhodobý vývoj kraje ve vybraných ukazatelích* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/casova-rada-dlouhodoby-vyvoj-kraje-ve-vybranych-ukazatelich>
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V HRADCI KRÁLOVÉ. 2017. Časové řady. *Časové řady za Královéhradecký kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/casove_rady
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V JIHLAVĚ. 2017. Časové řady. *Časové řady za Kraj Vysočina* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/casove_rady
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V KARLOVÝCH VARECH. 2016. Časové řady. *Časové řady za Karlovarský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/casove-rady-za-karlovarsky-kraj>
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V LIBERCI. 2016. Časové řady. *Časové řady za Liberecký kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/casove-rady-za-liberecky-kraj>
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V OLOMOUCI. 2016. Časové řady. *Časové řady za Olomoucký kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/casove-rady-vybrane-ukazatele-za-olomoucky-kraj>

- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V OSTRAVĚ. 2016. Časové řady. *Časové řady za Moravskoslezský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/casove-rady-za-moravskoslezsky-kraj>
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V PARDUBICÍCH. 2016. Časové řady. *Časové řady za Pardubický kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xe/casove_rady
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V PLZNI. 2016. Časové řady. *Časové řady za Plzeňský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/casove-rady-za-plzensky-kraj>
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA V ÚSTÍ NAD LABEM. 2017. Časové řady. *Časové řady za Ústecký kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/casove_rady_kraje
- ČSÚ KRAJSKÁ SPRÁVA VE ZLÍNĚ. 2016. Časové řady. *Časové řady za Zlínský kraj* [online]. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xz/casove-rady-za-zlinsky-kraj>

Seznam příloh

Příloha A	HDP na osobu pro 14 krajů a Českou republiku, Počet nezaměstnaných vedených na ÚP v České republice.....	64
Příloha B	Výpočet σ – konvergence	65
Příloha C	Strategická mapa Libereckého kraje	66

Příloha A HDP na osobu pro 14 krajů a Českou republiku, Počet nezaměstnaných vedených na ÚP v České republice

	Vývoj HDP na 1 obyvatele v krajích a celé České republice 2005-2015 v Kč										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liberecký	265 775	280 484	289 513	292 838	280 984	287 144	294 489	300 005	302 114	317 744	335 210
Ústecký	259 757	277 425	295 466	306 244	306 617	298 627	302 300	303 122	302 416	309 863	334 249
Karlovarský	243 379	251 303	272 027	272 587	274 281	269 200	273 805	272 428	272 456	282 096	291 304
Plzeňský	299 827	328 384	341 415	334 076	338 474	346 460	354 520	346 955	363 319	388 432	404 565
Jihočeský	287 319	304 597	317 797	320 403	319 487	317 054	320 440	327 529	333 103	344 516	361 699
Středočeský	293 576	322 766	349 521	361 055	338 680	333 680	346 428	349 550	348 696	376 832	399 682
Praha	679 793	730 658	807 732	838 605	805 686	811 822	810 814	807 594	812 460	834 578	881 411
Královéhradecký	274 890	287 745	315 273	326 177	323 375	327 441	331 212	333 429	335 312	359 156	378 326
Pardubický	259 935	284 988	311 876	315 159	303 432	308 768	321 009	306 424	313 716	333 110	348 996
Vysočina	261 437	280 476	306 952	305 159	302 228	300 530	316 535	323 976	327 539	341 282	353 587
Jihomoravský	284 655	306 314	337 266	360 502	350 464	353 185	362 048	372 135	387 592	404 513	424 994
Zlínský	254 560	278 640	300 583	323 242	316 007	313 138	324 536	324 583	330 803	365 317	381 168
Olomoucký	238 494	251 051	272 766	285 593	279 203	285 621	296 974	300 777	301 163	318 621	339 556
Moravskoslezský	266 984	280 125	306 426	322 178	303 351	311 598	329 361	332 781	324 580	344 328	357 939
Česká republika	4 170 381	4 464 954	4 824 614	4 963 818	4 842 269	4 864 267	4 984 469	5 001 288	5 055 269	5 320 388	5 592 686

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

	Počet nezaměstnaných vedených na úřadech práce v České republice v letech 2005-2015										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liberec	7 838	7 197	5 726	6 233	9 692	9 799	8 727	9 111	9 953	9 530	8 332
Jablonec nad Nisou	3 256	3 090	2 710	3 339	5 379	4 962	4 381	4 470	4 867	4 353	3 662
Semily	2 933	2 652	2 323	2 725	3 952	3 955	3 659	3 999	4 380	3 886	3 242
Česká Lípa	4 896	4 319	3 807	4 308	7 250	6 937	6 519	6 605	6 709	5 727	4 271
Liberecký kraj	18 923	17 258	14 566	16 605	26 273	25 653	23 286	24 185	25 909	23 496	19 507
Královéhradecký kraj	21 989	19 298	14 499	14 728	23 373	24 678	22 185	25 210	27 678	23 866	18 574
Pardubický kraj	22 782	19 369	15 417	16 998	26 817	27 359	23 631	25 264	26 371	21 938	18 075
Vysočina	22 814	20 060	16 202	17 874	28 566	29 410	25 605	26 963	28 304	25 532	21 268
Jihočeský kraj	23 632	20 426	16 452	17 505	27 530	29 545	26 450	28 767	31 551	27 645	22 576
Plzeňský kraj	20 500	17 959	14 516	16 757	26 802	27 267	23 308	23 724	25 709	22 641	18 587
Karlovarský kraj	18 017	16 221	12 975	13 437	19 337	19 922	17 447	18 411	19 600	17 290	14 896
Ústecký kraj	70 532	63 652	49 894	45 657	59 976	61 947	58 087	61 589	65 820	60 824	50 778
Jihomoravský kraj	63 692	55 230	44 239	43 063	65 944	69 342	62 722	66 435	71 970	66 203	56 032
Zlínský kraj	29 505	25 601	20 171	20 048	33 836	33 386	29 418	32 100	33 978	29 439	23 874
Olomoucký kraj	36 180	31 187	23 495	23 470	41 092	42 117	38 119	40 342	43 364	38 990	31 058
Moravskoslezský kraj	96 528	85 422	65 816	57 455	80 581	82 776	75 019	81 099	89 976	83 877	72 573
Středočeský kraj	40 751	35 498	29 273	31 220	49 144	54 716	50 594	54 451	61 681	56 674	48 102
Praha	24 571	21 364	17 363	17 433	29 865	33 433	32 580	36 771	44 922	43 499	37 218
Česká republika	510 416	448 545	354 878	352 250	539 136	561 551	508 451	545 311	596 833	541 914	453 118

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha B Výpočet σ – konvergence

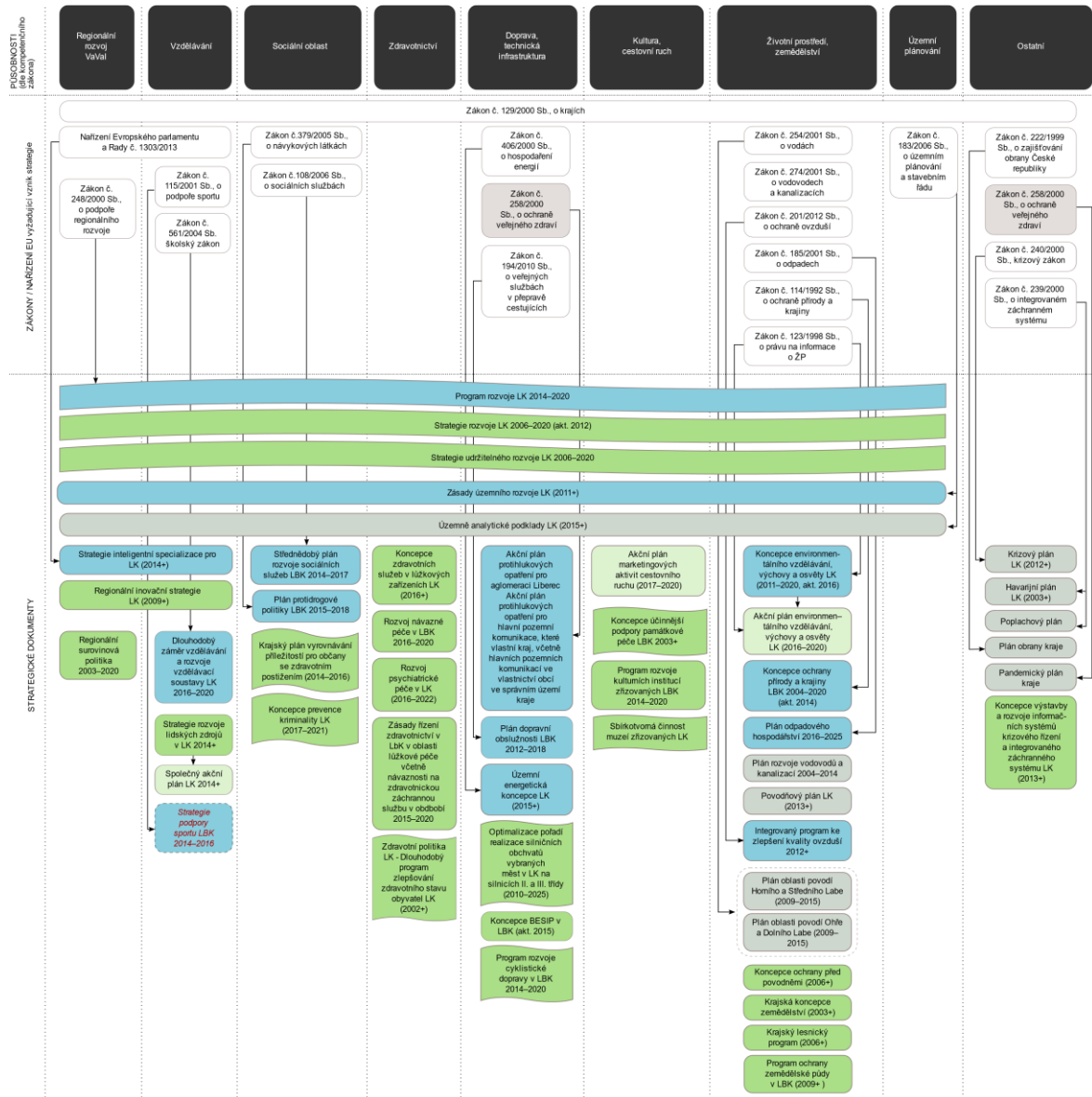
		σ - konvergence HDP na osobu v letech 2005-2015										
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
logaritmus	Liberecký	5,4245144	5,4479086	5,4616675	5,4666279	5,4486821	5,4581001	5,4690689	5,4771282	5,4801714	5,5020767	5,5253165
	Královéhradecký	5,4391583	5,4590075	5,4986867	5,5134528	5,5097065	5,5151325	5,520106	5,5230035	5,5254491	5,5552828	5,5778667
	Pardubický	5,414865	5,454826	5,4939813	5,4985294	5,4820618	5,4896326	5,5065169	5,4863225	5,4965373	5,5225875	5,5428201
směrodatná odchylna	NUTS2 Severovýchod	0,0099873	0,0045768	0,0164545	0,0195306	0,0249497	0,0233268	0,0215814	0,0198175	0,0187196	0,0219103	0,0218483

Zdroj: vlastní zpracování

		σ - konvergence počtu nezaměstnaných vedených na úřadech práce v letech 2005-2015										
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Logaritmus	Liberec	3,8942053	3,8571515	3,7578513	3,7946971	3,9864134	3,9911818	3,940865	3,959566	3,997954	3,9790929	3,9207493
	Jablonec nad Nisou	3,5126844	3,4899585	3,4329693	3,5236164	3,7307015	3,6956568	3,6415733	3,6503075	3,6872613	3,6387887	3,5637183
	Semily	3,4673121	3,4235735	3,3660492	3,4353665	3,5968169	3,5971465	3,5633624	3,6019514	3,6414741	3,5895028	3,510813
	Česká Lípa	3,6898414	3,6353832	3,5805829	3,6342757	3,860338	3,8411717	3,814181	3,8198728	3,8266578	3,7579272	3,6305296
	Liberecký kraj	4,27699	4,2369905	4,1633403	4,2202389	4,4195097	4,4091382	4,3670949	4,3835461	4,4134507	4,3709939	4,2901905
	Královéhradecký kraj	4,3422055	4,2855123	4,161338	4,1681438	4,3687145	4,39231	4,3460594	4,4015728	4,4421347	4,3777796	4,2689054
	Pardubický kraj	4,3575918	4,2871072	4,1879999	4,2303978	4,4284102	4,4371002	4,3734821	4,4025021	4,4211266	4,341197	4,2570783
Směrodatná odchylna	Liberecký kraj	0,1681746	0,1662867	0,1505768	0,1341493	0,1451816	0,1490656	0,1472568	0,1417797	0,1389179	0,1503104	0,1583787
	NUTS2 Severovýchod	0,0349388	0,0232585	0,0121242	0,0272696	0,0262952	0,0184729	0,0117156	0,0087252	0,0121245	0,0158892	0,0137006

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha C Strategická mapa Libereckého kraje

Legenda

zdroj: <https://www.databaze-strategie.cz/czx/strategicke-mapy/strategicka-mapa-lbk>